

บทที่ 5

การเมืองของรูปแบบการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง

ผลการวิเคราะห์การเมืองของการนำรูปแบบการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงมาใช้ในเทศบาลเมืองมาบตาพุดในบทนี้จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก คือ การเมืองของรูปแบบสภา - นายกเทศมนตรี ซึ่งเป็นรูปแบบดั้งเดิมของเทศบาลเมืองมาบตาพุด ที่ใช้เป็นตัวแบบในการปกครองเทศบาลมาตั้งแต่ พ.ศ. 2535 - 2544 และการเมืองของรูปแบบการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้เป็นตัวแบบในการปกครองในปัจจุบัน

การเมืองของรูปแบบสภา - นายกเทศมนตรี

การเลือกตั้งสมาชิกเทศบาลครั้งที่ 1 : การก่อรูปของการอำนวยการเมือง

เทศบาลเมืองมาบตาพุด แต่เดิมเป็นเทศบาลที่ได้รับการยกฐานะจากสุขาภิบาลมาบตาพุดขึ้นเป็นเทศบาลตำบลมาบตาพุด ตามพระราชกฤษฎีกาที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ หน้า 42 เล่มที่ 108 ลงวันที่ 4 ธันวาคม และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 3 มกราคม 2535

จากการยกฐานะดังกล่าวเป็นผลให้ต้องมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเข้ามาทำหน้าที่บริหารและนิติบัญญัติ ในการลงรับสมัครเลือกตั้งของเทศบาลตำบลมาบตาพุดครั้งแรกมีผู้ลงรับสมัคร กันเป็นจำนวนมากทั้งที่เป็นกลุ่มและเป็นผู้สมัครอิสระ แต่ที่โดดเด่นและมีบทบาทมากในการเลือกตั้งสมัยแรกคือ กลุ่มของคุณปรกรณ์ แผ่นตระกูล กลุ่มกำนัน - ผู้ใหญ่บ้านของคุณวารี บุรพา กลุ่มของนายราญรอน นาคะวิโร และผู้สมัครอิสระอย่างคุณปราโมทย์ วีระพันธ์ และคุณชานนท์ ชลสรานนท์ (วารี บุรพา, สัมภาษณ์, 18 พฤศจิกายน 2545)

การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลมาบตาพุดในครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2535 เป็นจุดเริ่มต้นของระบบธุรกิจการเมือง มีการบริหารการเลือกตั้งและการหาเสียงที่ต้องใช้เงินทุน การวางแผนในการหาเสียง การจัดระบบห้วคะแนนในการคุมคะแนนเสียง และการซื้อเสียง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของผู้สมัครที่จะได้รับเลือกตั้ง

"การหาเสียงต้องใช้ทุน....ใช้ห้วคะแนน....การซื้อเสียงนะเหอ....มันมีมาตั้งแต่ตั้งเทศบาลแล้ว" (ชานนท์ ชลสรานนท์, สัมภาษณ์, 21 พฤศจิกายน 2545)

ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลมาบตาพุด พ.ศ. 2535 ปรากฏว่าสมาชิกที่ได้รับเลือกตั้งมีความหลากหลายทั้งจากกลุ่มต่าง ๆ และจากผู้สมัครอิสระ แต่ได้รับเลือกตั้งมากที่สุดคือ

กลุ่มของคุณราญรอน นาคะวิโร มีจำนวน 4 คน กลุ่มกำนัน -ผู้ใหญ่บ้าน ได้รับเลือกตั้งเพียง 1 คน คือคุณวาริ กลุ่มของคุณปรกรณ์ ได้รับเลือกตั้ง 2 ท่านและผู้สมัครอิสระที่ได้รับเลือกตั้งอย่าง คุณปราโมทย์ คุณชานนท์ เป็นต้น (วาริ บุรพา, สัมภาษณ์, 18 พฤศจิกายน 2545)

ในการบริหารเทศบาลตำบลมาบตาพุดมาบตาพุดนั้น กลุ่มของนายราญรอน ได้รับเลือกจากสภาให้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลมาบตาพุด โดยการสนับสนุนจากกลุ่มของคุณวาริ คุณปราโมทย์และคุณชานนท์ การดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีของนายราญรอน นาคะวิโร ในครั้งนั้นจึงต้องมีการจัดสรรตำแหน่งทางการเมืองออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ส่วนแรก เป็นตำแหน่งกลุ่มตนเอง คือ ตำแหน่งนายกเทศมนตรี และเทศมนตรี ได้แก่

1.1 นายราญรอน นาคะวิโร ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี

1.2 คุณพัฒนพงศ์ หนูอุดม ดำรงตำแหน่งเทศมนตรี

2. ส่วนที่สอง ตำแหน่งเป็นของกลุ่มคุณวาริ บุรพา คือ ตำแหน่งเทศมนตรี และประธานสภา ได้แก่

2.1 คุณวาริ บุรพา ดำรงตำแหน่งเทศมนตรี

2.2 คุณชานนท์ ชลสรานนท์ ดำรงตำแหน่งประธานสภา

ส่วนกลุ่มของคุณปรกรณ์ แผ่นตระกูลและคุณบุญจันทร์ พิชพันธ์ ได้กลายมาเป็นฝ่ายค้านในสภาเทศบาล อันเนื่องมาจากมีเสียงข้างน้อย การบริหารเทศบาลตำบลมาบตาพุดในช่วงนี้อยู่ภายใต้ระบบการฮั้วการเมืองในเทศบาล โดยคุณวาริ คุณปราโมทย์ และคุณชานนท์ ในการสนับสนุนนายราญรอน

การฮั้วทางการเมืองเมืองในเทศบาล เกิดขึ้นจากเงื่อนไขพันธะสัญญากันอยู่ ระหว่างนายราญรอน และคุณวาริ ในการที่จะสลับหมุนเวียนดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีและตำแหน่งฝ่ายบริหาร

"เรามีสัญญาผูกผู้ชายกัน" (วาริ บุรพา, สัมภาษณ์, 18 พฤศจิกายน 2545)

ระบบการฮั้วการเมืองของกลุ่มของคุณวาริ และนายราญรอน ดำรงอยู่ได้เนื่องจากสามารถจัดสรรผลประโยชน์กันได้อย่างลงตัว ดังจะเห็นได้จากการบริหารงานเทศบาลเป็นไปอย่างราบรื่นไม่ปัญหาอุปสรรค ในช่วงแรกครบกำหนดตามเงื่อนไขสัญญาระหว่างกลุ่ม แต่ต่อมานายราญรอน ไม่ทำตามเงื่อนไขสัญญา คือยังคงดำรงตำแหน่งต่อไปการกระทำเช่นนี้ เป็นผลให้กลุ่มคุณวาริ ต้องหาวิธีการล้มฝ่ายบริหารโดยไปฮั้วกับฝ่ายค้านในสภาภายใต้การนำของคุณปรกรณ์ แผ่นตระกูล ด้วยการใช้กระบวนการทางสภาเทศบาลโดยเสียงข้างมากไม่ผ่านงบประมาณประจำปี เป็นผลให้นายกเทศมนตรีนายราญรอน ต้องลาออกจากตำแหน่งนายกเทศมนตรี

อย่างไรก็ดีก่อนที่นายราญรอน จะลาออกจากตำแหน่งนายกเทศมนตรีนั้น ก็มีความขัดแย้งในเชิงเทคนิคระหว่างกลุ่มนายราญรอน และกลุ่มคุณวารี เกี่ยวกับการที่สภาไม่ผ่านงบประมาณของฝ่ายบริหารนั้น กล่าวคือมีการโต้แย้งกันว่านายกต้องลาออกคนเดียวหรือต้องลาออกทั้งคณะ อันหมายถึงคุณวารี ด้วยในฐานะตำแหน่งเทศมนตรีในขณะนั้น จนในที่สุดต้องให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้วินิจฉัยคือให้นายกเทศมนตรีลาออกคนเดียว นายราญรอน ได้ดำรงตำแหน่งอยู่ตั้งแต่วันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2535 จนถึง 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2536 (วาริ บุรพา, สัมภาษณ์, 18 พฤศจิกายน 2545)

หลังจากการลาออกของนายราญรอน จากนายกเทศมนตรีตำบลมาบตาพุดในขณะนั้น ทำให้สมาชิกสภาว่างลง 1 คนดังนั้นจึงต้องมีการเลือกตั้งใหม่ การเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาเทศบาลผู้ที่ได้รับเลือกตั้งคือคุณสกล โสภณ เมื่อสมาชิกสภาเทศบาลครบ 12 คน

การบริหารเทศบาลก็เริ่มต้นใหม่สภาพการบริหารเทศบาลภายใต้ระบบการฮั้วทางการเมืองระหว่างกลุ่มคุณวารี และคุณปกรณ์ โดยมีข้อตกลงกันในลักษณะคล้ายคลึงกันกรณีของนายราญรอน โดยครั้งนี้คุณวารี ได้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีก่อน

การบริหารเทศบาลเป็นไปด้วยความราบรื่นเพราะทั้งกลุ่มของคุณปกรณ์ และกลุ่มของคุณวารี สามารถจัดสรรวาระตำแหน่งกันได้อย่างลงตัว แต่การบริหารก็ยังมี การขัดแย้งชั่วคราวกับฝ่ายสมาชิกสภาที่เป็นกลุ่มเดิมของนายราญรอนที่ลาออกไป ความขัดแย้งได้ยุติลงเมื่อสมาชิกสภาที่อยู่ในกลุ่มของนายราญรอน คือคุณบุญจันทร์ พิชพันธ์ และคุณสกล โสภณ ก็ถูกยิงเสียชีวิตโดยไม่ทราบสาเหตุ (ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม 1, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2545)

การรับช่วงต่อบริหารเทศบาลของนายกเทศมนตรีวาริ บุรพา สามารถดำเนินไปจนครบเวลาตามเงื่อนไขสัญญาที่ให้ไว้กับกลุ่มของนายปกรณ์ คือตั้งแต่วันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2536 จนถึงวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2537 เมื่อคุณวารีลาออกตามเงื่อนไขสัญญา สภาเสียงข้างมากที่เป็นพันธมิตรของกลุ่มของคุณวารี และคุณปกรณ์ ก็ได้เสนอชื่อคุณปกรณ์ เป็นนายกเทศมนตรีต่อคุณปกรณ์ ได้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลมาบตาพุดจนครบวาระเมื่อวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2540 ภายใต้การบริหารเทศบาลของคุณปกรณ์ นั้นพบว่ามี การจัดสรรตำแหน่งทางการเมืองในเทศบาลตำบลมาบตาพุดให้กับกลุ่มคุณวารี อยู่ตลอดเวลาทั้งตำแหน่งเทศมนตรี และประธานสภาเทศบาล การจัดสรรผลประโยชน์ทางการเมืองและทางเศรษฐกิจที่ลงตัว ดังกล่าวทำให้ระบบการฮั้วทางการเมืองดำรงอยู่ได้จนครบวาระได้

โดยสรุปจะเห็นได้ว่าสภาพการบริหารเทศบาลตำบลมาบตาพุดในช่วง พ.ศ. 2535-2540 มีการหมุนเวียนกันขึ้นดำรงตำแหน่งบริหารอยู่ตลอดเวลา ทั้งตำแหน่งนายกเทศมนตรี เทศมนตรี และประธานสภา เสถียรภาพในการบริหารของฝ่ายบริหารขึ้นอยู่กับ การจัดสรรผลประโยชน์ในกลุ่ม

อย่างลงตัว เพราะในสภาเทศบาลเทศบาลมาบตาพุดในขณะนั้น ได้แบ่งกลุ่มผลประโยชน์ 3 กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มคุณวารี กลุ่มคุณปกรณ์ และกลุ่มสมาชิกเดิมของนายราญรอน ที่คอยต่อรอง และเรียกร้องผลประโยชน์กลุ่มอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นผู้บริหารเทศบาลก็ต้องประสานข้อเสนอของกลุ่มต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา เพราะถ้าฝ่ายบริหารไม่สนองตอบต่อข้อเสนอของกลุ่มต่าง ๆ ในเทศบาล ตำบลมาบตาพุดในขณะนั้น ผู้บริหารก็จะไม่สามารถบริหารเทศบาลได้ กลุ่มจะใช้กระบวนการต่าง ๆ เพื่อที่จะล้มฝ่ายบริหารให้สลายตัวลงได้ ดังเช่นกรณีของนายราญรอน ที่ถูกกลุ่มของคุณวารี และคุณปกรณ์ ร่วมมือกันล้มนายกเทศมนตรี

การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลมาบตาพุดสมัยที่ 2 : การอื้อเพื่อเสถียรภาพในการบริหาร

หลังจากสภาเทศบาลตำบลมาบตาพุดชุดแรกหมดวาระลง เป็นผลให้ต้องมีการเลือกตั้งใหม่ การเลือกตั้งครั้งนี้ถือว่าเป็นการเลือกตั้งครั้งที่ 2 ตั้งแต่มีการยกฐานะเทศบาลตำบลมาบตาพุด เนื่องจากในการเลือกตั้งครั้งนี้ผู้สมัครที่เคยเป็นสมาชิกสภาเทศบาลครั้งแรก อย่างคุณวารี คุณปราโมทย์ คุณชานนท์ และคุณสมพงษ์ ต่างก็ประสบปัญหาเสถียรภาพในการบริหารเทศบาล ตำบลมาบตาพุด อันเนื่องมาจากการที่ผู้สมัครมาจากหลายกลุ่มทำให้เกิดความขัดแย้งและได้มีการเรียกร้องผลประโยชน์อยู่ตลอดเวลา

การเลือกตั้งในสมัยที่ 2 รูปแบบการลงสมัครรับเลือกตั้งจึงเปลี่ยนไปจากสมัยแรกอย่างสิ้นเชิง เพราะสมัยแรกนั้นส่วนใหญ่ผู้สมัครจะเป็นผู้สมัครอิสระ แต่สมัยที่ 2 รูปแบบการลงสมัครเปลี่ยนแปลงไป เป็นกลุ่มทางการเมืองอย่างเด่นชัด กลุ่มแรก คือ กลุ่มฟ้าใส ภายใต้การนำของคุณวารี โดยมีคุณปราโมทย์ และคุณชานนท์ เป็นสมาชิกคนสำคัญ เพราะสมาชิกหลักทั้งสามเคยเป็นแนวร่วมเคลื่อนไหวไม่ให้ สภาผ่านงบประมาณประจำปีของนายกเทศมนตรีราญรอน เป็นผลให้นายกเทศมนตรีราญรอน ต้องลาออกจากตำแหน่ง

กลุ่มคู่แข่งของกลุ่มฟ้าใสคือกลุ่มพลังใหม่ภายใต้การนำของคุณสมพงษ์ โสภณ ที่มาตั้งกลุ่มลงแข่งขันกับกลุ่มฟ้าใสเกิดจากความขัดแย้งระหว่างคุณสมพงษ์ กับคุณวารี บุรพา อันเนื่องมาจากกรณีการเสียชีวิตของคุณสกล โสภณ ซึ่งเป็นพี่ชายของคุณสมพงษ์ คุณสมพงษ์ เชื่อว่าคุณวารีมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสียชีวิตของคุณสกล (ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม 3, สัมภาษณ์, 2 ธันวาคม 2546)

ในการแข่งขันครั้งนี้จากการสัมภาษณ์ผู้ที่ติดตามสถานการณ์การเมืองในเทศบาลตำบลมาบตาพุดในขณะนั้นมีความเห็นว่าเป็นการแข่งขันที่มีความเข้มข้นมากกว่าการเลือกตั้งสมัยแรก นอกจากความขัดแย้งส่วนตัวระหว่างคุณวารี และคุณสมพงษ์ แล้วยังมีสาเหตุมาจากที่สมาชิกของแต่ละกลุ่มต่างเป็นคนมีฐานะดีและเป็นชนชั้นนำของเทศบาลมาบตาพุดทั้งสิ้น ดังนั้นแต่ละฝ่ายจึงต้องหากลยุทธ์ทางการเมืองที่จะต่อสู้กัน

ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งครั้งนี้ พบว่ากลุ่มฟ้าใส อยู่ในฐานะได้เปรียบกลุ่มพลังใหม่ อยู่มาก อันเนื่องมาจากเหตุผลหลายประการ

ประการแรก ตัวผู้สมัครของกลุ่มฟ้าใสฐานะเสียงกระจายอยู่ครบทุกชุมชนของเทศบาล มาบตาพุด เช่น คุณปราโมทย์ มีฐานเสียงหลักอยู่ที่ชุมชนห้วยโป่ง คุณชานนท์ และคุณวาริ มีฐานเสียงหลักที่ชุมชนมาบตาพุด ทั้งห้วยโป่งและมาบตาพุดถือว่าเป็นชุมชนหลักที่มีประชากรอาศัยอยู่มากที่สุดในเขตเทศบาล

ประการที่สอง การเป็นสมาชิกสภาเทศบาลในสมัยแรกของสมาชิกในกลุ่มฟ้าใสยังผลทำให้ประชาชนรู้จักมากกว่ากลุ่มพลังใหม่ เพราะสามารถอ้างผลงานที่เกิดขึ้นในอดีตหาเสียงได้ ในขณะที่กลุ่มพลังใหม่ไม่ค่อยมีบทบาทมากนักโดยเฉพาะคุณสมพงษ์ โสภณ ผู้นำกลุ่มแต่ก็ได้อาศัยฐานเสียงของพี่ชายคุณสกล โสภณ ที่เสียชีวิตไป ได้ในระดับหนึ่ง

ประการสุดท้าย คือการระดมทุนหาเสียงกลุ่มฟ้าใสจะได้เปรียบกว่าทีมพลังใหม่อันเนื่องมาจาก ทีมฟ้าใสใช้วิธีการลงขันในการระดมทุนเพื่อการหาเสียง โดยมีคุณวาริ คุณชานนท์ และคุณปราโมทย์ เป็นแกนหลักในการลงขัน ในขณะที่กลุ่มพลังใหม่มีนายทุนหลักเพียงคนเดียวคือคุณสมพงษ์ โสภณ หัวหน้ากลุ่ม เป็นคนลงทุนในการหาเสียงของกลุ่มพลังใหม่

กลยุทธ์การหาเสียงเลือกตั้งในครั้งนี้ทั้ง 2 กลุ่ม ต่างใช้กลยุทธ์เหมือนกับการเลือกตั้งระดับชาติ กล่าวคือมีการวางแผนการหาเสียงอย่างเป็นระบบ โดยทีมงานที่เคยวางแผนหาเสียงในระดับชาติ มีจัดระบบหัวคะแนนที่เชื่อมโยงกันเป็นระบบและกลุ่มสามารถติดตามผลได้ในเวลาที่จ่ายเงินไปแล้ว และที่สำคัญคือการระดมทุนกันของผู้สมัครในแต่ละกลุ่มเป็นจำนวนเงินมากมายมหาศาล การหาเสียงในการลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งนี้ในแต่ละกลุ่มต่างหมดงบประมาณไม่ต่ำกว่า 15 ล้านบาท ถือได้ว่าการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลมาบตาพุดครั้งนี้เป็นจุดเริ่มต้นของ “ธุรกิจการเมือง” อย่างเต็มตัว

ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลมาบตาพุดสมัยที่สอง ปรากฏว่ากลุ่มฟ้าใส ของคุณวาริ ได้รับเลือกตั้งทั้งกลุ่ม 8 คน ในขณะที่กลุ่มพลังใหม่ได้รับเลือกตั้งเพียง 4 คน ดังนั้นกลุ่มฟ้าใสจึงได้ทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร ในการเข้าบริหารเทศบาลตำบลมาบตาพุดในครั้งนี้กลุ่มฟ้าใส ได้ร่วมกันฮั้วทางการเมืองโดยมีเงื่อนไขสัญญาให้ผู้นำกลุ่มทั้ง 3 คือคุณวาริ คุณปราโมทย์ และคุณชานนท์ ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีคนละ 1 ปีครั้ง จบครบวาระ 4 ปี ดังนี้

คุณวาริ บุรพา	ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี	19 เม.ย. 2540 - 3 ส.ค. 2541
คุณชานนท์ ชลสรานนท์	"	14 ส.ค. 2541 - 7 พ.ค. 2543
คุณปราโมทย์ วีระพันธ์	"	8 พ.ค. 2543 - 3 ก.ค. 2544

ในการสลับหมุนเวียนกันสืบทอดตำแหน่งนายกเทศมนตรีในกลุ่ม ผู้ที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีในขณะนั้นก็จะไปดำรงตำแหน่งบริหารอื่น ๆ เช่น เทศมนตรี หรือประธานสภา ในการบริหารเทศบาลตำบลมาบตาพุดในครั้งนี้ปรากฏว่า ฝ่ายนิติบัญญัติ (ฝ่ายค้าน) ไม่ได้แสดงบทบาทอะไร ได้มากนัก อันเนื่องมาจากมีเสียงข้างน้อยในสภาไม่สามารถคัดค้าน หรือใช้กระบวนการทางสภาเพื่อกำหนดอำนาจฝ่ายบริหารได้

การเมืองในรูปแบบการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง

การเลือกตั้งสมัยที่ 3 : วิฤตของระบบการฮั้วทางการเมือง

การเลือกตั้งสมัยที่ 2 หมดวาระลงในปี พ.ศ. 2544 และในปีเดียวกันนั้น เทศบาลตำบลมาบตาพุด ได้รับการยกฐานะจากเทศบาลตำบลเป็นเทศบาลเมืองมาบตาพุด อันเนื่องจากมีศาลากลางจังหวัดระยองตั้งอยู่ในพื้นที่ และประกอบด้วยความสะดวกเหมาะสมในด้านรายได้และงบประมาณของเทศบาล รวมไปถึงความเหมาะสมด้านพื้นที่ที่มีความเป็นชุมชนเมืองที่กำลังเจริญเติบโต

เมื่อเทศบาลตำบลมาบตาพุดได้ยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองมาบตาพุด เป็นผลให้ต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเลือกตั้งจากแบบสภา – นายกเทศมนตรี เป็นการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2543 เทศบาลมาบตาพุดถือว่าเป็นเทศบาลแห่งที่ 6 ของประเทศไทยที่มีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง

การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเลือกตั้งจากแบบสภา – นายกเทศมนตรี มาเป็นการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง เป็นผลให้กลุ่มการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลเมืองมาบตาพุด ของกลุ่มฟ้าใส ได้แตกออกเป็น 2 กลุ่มชัดเจน ประกอบด้วยกลุ่มทีมงานคุณภาพ ภายใต้การนำคุณปราโมทย์ และกลุ่มร่มเย็น ภายใต้การนำของคุณชานนท์ การต่อสู้ช่วงชิงตำแหน่งนายกเทศมนตรีและครองเสียงข้างมากในสภาเทศบาลเมืองมาบตาพุด

กลุ่มทีมงานคุณภาพ ของคุณปราโมทย์ หันไปร่วมมือทางการเมืองคุณสมพงษ์ ที่เป็นฝ่ายค้านในอดีต ส่วนกลุ่มร่มเย็นของคุณชานนท์ ถึงแม้ว่าจะมีคุณวารี เป็นสมาชิกกลุ่มแต่คุณวารี ก็ไม่ได้แสดงบทบาทในการเลือกตั้งครั้งนี้มากนัก อันเนื่องมาจากคุณวารี เป็นคนที่ทั้งคุณชานนท์ และคุณปราโมทย์ ให้การนับถือ ถ้าคุณวารี แสดงบทบาทชัดเจนในการให้การสนับสนุนคุณชานนท์ อาจจะส่งผลเสียต่อความสัมพันธ์ระหว่างคุณวารี กับคุณปราโมทย์

ในการร่วมมือทางการเมืองครั้งนี้ของคุณปราโมทย์ กับคุณสมพงษ์ มีปัจจัย 3 ประการคือ

1. การระดมทุนในการหาเสียง เนื่องจากการหาเสียงเลือกตั้งในครั้งนี้ต้องใช้ทุนสูงมากกว่าในอดีตเป็น 2 เท่าตัว จากที่ต้องมีการการเลือกตั้ง 2 ส่วน คือนายกเทศมนตรีและสภาเทศบาลเมือง ดังนั้นเงื่อนไขในการร่วมมือครั้งนี้ของคุณสมพงษ์ ก็คือ ตำแหน่งรองนายกเทศมนตรี

2. การมองถึงฐานเสียง เพราะอย่างที่กล่าวไว้ในตอนต้นว่า เทศบาลเมืองมาบตาพุดมีพื้นที่หลักที่ชุมชนมาบตาพุดและชุมชนห้วยโป่ง คุณปราโมทย์ มีฐานเสียงหลักอยู่ที่ห้วยโป่ง ในขณะที่คุณชานนท์ มีฐานเสียงที่มาบตาพุด การดึงสมพงษ์เข้ามาเป็นพันธมิตรเพราะคุณสมพงษ์ จะมีฐานเสียงอยู่นอกชุมชนหลักระหว่างมาบตาพุดกับห้วยโป่งซึ่งทำให้คะแนนของคุณปราโมทย์เป็นต่อคุณชานนท์

3. คุณปราโมทย์ รู้ดีว่าคุณวารี ให้การสนับสนุนคุณชานนท์ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องร่วมมือในทางการเมืองกับบุคคลที่มีกำลังใกล้เคียงกับคุณวารี ผู้ที่เหมาะสมที่สุดในสายตาคุณปราโมทย์ คือ คุณสมพงษ์ เพราะทั้ง 2 มีความขัดแย้งกันจากกรณีการเสียชีวิตของคุณสกล และคุณสมพงษ์จะไม่หักหลังเขาไปเข้าข้างคุณชานนท์แน่นอนถ้าเขาได้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี คว้าใบโฉมของคุณวารี ให้การสนับสนุนและเป็นพันธมิตรกับกลุ่มร่มเย็นของคุณชานนท์

ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างอำนาจชุมชนและโครงสร้างอำนาจท้องถิ่น

ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งระหว่างกลุ่มทีมงานคุณภาพและกลุ่มร่มเย็นเป็นไปด้วยความเข้มข้นทุก ๆ ด้าน ทั้งทุนที่ต่างฝ่ายต่างลงขันกันอย่างเต็มที่ รูปแบบการหาเสียง การวางแผน การหาเสียง การวางตัวหัวคะแนน การซื้อเสียง กิจกรรมดังกล่าวดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยจ้างวานทีมงานวางแผนหาเสียงของการเมืองระดับชาติมาวางแผน แต่ปรากฏการณ์ใหม่ในการเลือกตั้งครั้งนี้ก็คือ การต่อสู้แข่งขันในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงของทั้ง 2 กลุ่มต่างได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มอำนาจหลักในจังหวัดระยอง ที่มีส่วนสัมพันธ์กับการเมืองระดับชาติ

กล่าวคือกลุ่มทีมงานคุณภาพของคุณปราโมทย์ ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มบ้านค่าย ภายใต้การนำของ ส.ส. ช้าง (คุณปิยะ ปิตุเตชะ) และ ส.ส. สานิต ปิตุเตชะ ซึ่งเป็นเพื่อนสนิทกับคุณปราโมทย์ ส่วนกลุ่มร่มเย็นของคุณชานนท์ ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มบ้านแพ ภายใต้การนำของอดีต ส.ส. ขงยศ อรุณเวสสะเศรษฐ และเจ็กิมฮ่อ โดยการสนับสนุนของกลุ่มบ้านแพกับกลุ่มร่มเย็นไม่ได้ผ่านคุณชานนท์โดยตรงแต่ผ่านมาจากคุณวีระวัฒน์ แสนศิริ (ครูแขก) ซึ่งเป็นผู้สมัครสมาชิกเทศบาลเมืองมาบตาพุดในฐานะเพื่อนสมัยเรียนของอดีต ส.ส. ขงยศ อรุณเวสสะเศรษฐ (วีระวัฒน์ แสนศิริ, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2545)

การเข้ามามีบทบาทของกลุ่มอำนาจหลักของจังหวัดระยองต่อการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงของเทศบาลเมืองมาบตาพุดเป็นผลมาจากความขัดแย้งกันระหว่างกลุ่มบ้านแพ และกลุ่มบ้านค่าย ที่ขยายวงกว้างขึ้น ทั้งที่ในอดีตทั้ง 2 กลุ่มต่าง (เป็นพันธมิตรทางการเมืองกัน) แบ่งพื้นที่อำนาจการเมืองกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ กลุ่มบ้านค่ายมีพื้นที่อำนาจในเขต 2 ประกอบด้วย เขตอำเภอบ้านค่าย อำเภอปลวกแดง อำเภอบ้านฉาง และกิ่งอำเภอนิคมพัฒนา ส่วนกลุ่มบ้านแพ มีพื้นที่

อำนาจอยู่เขตเดียวคือเขต 1 ซึ่งประกอบด้วย อำเภอเมือง (ไพฑูรย์ ปาปะคัง, สัมภาษณ์, 11 กันยายน 2545)

แต่มาในระยะหลังทางกลุ่มบ้านค่ายได้พยายามขยายอำนาจของกลุ่มเข้าไปในเขตพื้นที่ของกลุ่มบ้านเพ โดยการจัดกลุ่มของตนลงสมัครแข่งขันการเมืองท้องถิ่นทุกระดับทั้ง อบต. เทศบาล และ สจ. ในเขตอำนาจของกลุ่มบ้านเพ เป็นผลให้กลุ่มบ้านเพได้ระดับผลกระทบจากการกระทำดังกล่าวจนต้องหันไปเป็นพันธมิตรทางการเมืองกลับกลุ่มเกลงภายใต้การนำของ ส.ส. เสริมศักดิ์ การุณ ส.ส.บัญญัติรายชื่อพรรคไทยรักไทย (เนื่องจากทั้ง ส.ส.เสริมศักดิ์ การุณ และ อดีต ส.ส. ยงยศ อรุณเวสสะเศรษฐ ต่างสังกัดพรรคไทยรักไทยด้วยกันทั้งคู่)

ตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุดในการขยายเขตอำนาจทางการเมืองของกลุ่มบ้านค่าย คือการเลือกตั้ง ส.ส. ครั้งล่าสุด (6 มกราคม พ.ศ. 2544) การเลือกตั้งครั้งนี้ทำให้ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มอำนาจหลักของจังหวัดระยองทั้ง 2 แสดงออกอย่างชัดเจน เนื่องจากการขยายพื้นที่อำนาจของกลุ่มบ้านค่ายเข้ามาในพื้นที่เขตอำเภอเมืองของกลุ่มบ้านเพ โดยคุณสาธิต ปิตุเตชะ น้องชายคุณปิยะ ปิตุเตชะ (ส.ส.ช้าง) แห่งกลุ่มบ้านค่าย ได้ลงสมัคร ส.ส. ในเขต 1 อำเภอเมือง แข่งขันกับคุณยงยศ อรุณเวสสะเศรษฐ จากกลุ่มบ้านเพ ผลการเลือกตั้งคุณยงยศ อรุณเวสสะเศรษฐ พ่ายแพ้ให้กับคุณสาธิต ปิตุเตชะ สร้างความไม่พอใจให้กับเจ็กิมฮ่อ และคุณยงยศ อรุณเวสสะเศรษฐ เป็นอย่างมาก

การที่คุณสาธิต ปิตุเตชะ ได้รับการเลือกตั้ง ส.ส. ครั้งนี้ ทางกลุ่มบ้านเพเชื่อว่าได้รับการสนับสนุนจากคุณปราโมทย์ ในฐานะเพื่อนสนิทกับคุณสาธิต ปิตุเตชะและดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลมาบตาพุดในขณะนั้น เป็นหัวคะแนนหลักให้คุณสาธิต ปิตุเตชะ ในเขตเทศบาลตำบลมาบตาพุดได้รับคะแนนเสียงอย่างท่วมท้น เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ ส.ส. ยงยศ อรุณเวสสะเศรษฐ พ่ายแพ้การเลือกตั้ง ส.ส. ครั้งที่ผ่านมา

พอถึงการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงระหว่างคุณปราโมทย์ และคุณชานนท์ ทางกลุ่มบ้านค่ายก็เข้ามาให้การสนับสนุนเงินทุนในการหาเสียงให้คุณปราโมทย์ แต่ทางกลุ่มบ้านค่ายจะไม่แสดงบทบาทในการสนับสนุนคุณปราโมทย์ อย่างชัดเจน เนื่องจาก ส.ส.ปิยะ ปิตุเตชะ และ ส.ส.สาธิต ปิตุเตชะ เกรงว่าจะมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับคุณชานนท์และคุณวารี ในฐานะที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและมีความที่มีความสนิทสนมกันมาก

ในการให้สนับสนุนคุณปราโมทย์ ขณะการเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองมาบตาพุดนั้น ทางกลุ่มบ้านค่ายจะได้ประโยชน์ ที่สำคัญ 2 ประเด็น คือ

1. การขยายฐานเสียงทางการเมืองในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุดโดยมีคุณปราโมทย์ เป็นผู้คอยคุมฐานคะแนนเสียงให้กับกลุ่มบ้านค่าย ในการเลือกตั้งระดับต่าง ๆ ทั้ง สจ. และ ส.ส.

2. การสร้างเครือข่ายผลประโยชน์เกี่ยวกับโครงการก่อสร้างของเทศบาลเมืองมาบตาพุด เพราะเทศบาลเมืองมาบตาพุดเป็นเทศบาลที่มีงบประมาณถึง 200 ล้านบาท และในขณะเดียวกันกลุ่มบ้านค่ายมีธุรกิจรับเหมาก่อสร้างที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดระยอง ดังนั้นชัยชนะการเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองมาบตาพุดของคุณปราโมทย์จึงเป็นช่องทาง กลุ่มบ้านค่ายจะได้ประมูลโครงการก่อสร้างต่าง ๆ ในเทศบาลเมืองมาบตาพุดได้ง่ายขึ้น จากการมีนายกเทศมนตรีคอยประสานผลประโยชน์ในโครงการก่อสร้างให้

การเมืองของการบริหารเทศบาล

ผลของการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงและสภาเทศบาลในวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2544 ผู้ที่ชนะการเลือกตั้งได้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีคือนายปราโมทย์ แต่เสียงข้างมากในสภากลับเป็นกลุ่มของนายชานนท์ โดยตัวนายชานนท์ เป็นผู้พ่ายแพ้การเลือกตั้งนายกเทศมนตรี กล่าวคือ

ทีมงานคุณภาพของคุณปราโมทย์ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลจำนวน 3 คน ทีมร่วมเย็นของคุณชานนท์ ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลจำนวน 15 คน

ผลการเลือกตั้งได้สร้างความไม่พอใจให้คุณชานนท์ เป็นอย่างมาก และเชื่อการพ่ายแพ้ของเขาในครั้งนี้เกิดจากถูกคุณปราโมทย์ โกงการเลือกตั้ง โดยอ้างว่าคุณปราโมทย์ อยู่ในตำแหน่งรักษาการนายกเทศมนตรีจึงสามารถใช้อำนาจเพื่อเพิ่มคะแนนเสียงของตนเอง ดังนั้นในเวลาต่อมาทางกลุ่มร่วมเย็นโดยคุณชานนท์ ก็ได้ยื่นฟ้องคุณปราโมทย์ กรณีทุจริตการเลือกตั้ง (ชานนท์ ชลสรานนท์, สัมภาษณ์, 21 พฤศจิกายน 2545) และกลายเป็นสาเหตุของความขัดแย้งในการบริหารเทศบาลหลังการเลือกตั้งในเวลาต่อมา

แต่ในขณะเดียวกันคุณชานนท์ ก็ยอมรับถึงสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พ่ายแพ้การเลือกตั้ง ก็คือความประมาท เนื่องจากการประเมินคะแนนเสียง ว่าตนเองและสมาชิกในกลุ่มจะได้รับเลือกตั้งเป็นเสียงข้างมากอย่างแน่นอนจึงไม่ทุ่มเงินซื้อเสียง ทั้งที่ได้รับปากชาวบ้านแล้วว่าแจกเงิน

“ผมประมาท....ว่าได้แน่...เพราะเช็คทุกหน่วยแล้วว่า....คะแนนผมนอนมา....ผมเลยไม่ออกเงิน....ทั้งที่ผมรับปากไว้แล้ว....ว่าออกแน่” (ชานนท์ ชลสรานนท์, สัมภาษณ์, 21 พฤศจิกายน 2545)

“พอตอนสายๆ...ปราโมทย์...มันรู้ว่าผมไม่ออกเงิน....เพราะเห็นชาวบ้านไม่ไปใช้สิทธิ์...เค้ารอเงินอยู่...ปราโมทย์เลยออกเต็มที่หัวละ 500 บ้างก็ได้ถึง 1000...ผมไหวตัวไม่ทัน” (ชานนท์ ชลสรานนท์, สัมภาษณ์, 21 พฤศจิกายน 2545)

ดังนั้นจากผลการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2544 ทำให้ฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาของเทศบาลเมืองมาบตาพุดอยู่คนละกลุ่มกัน สถานการณ์เช่นนี้นำไปสู่ความขัดแย้งในการบริหาร โดยฝ่ายสภาที่กลุ่มคุณชานนท์ ครองเสียงข้างมากไว้ได้กระบวนการทางสภาเพื่อไม่ให้นายกเทศมนตรีได้ปฏิบัติงานและแถลงนโยบายใดเพราะก่อนการเข้าทำหน้าที่บริหารของนายกเทศมนตรีนั้นตาม พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543 มาตรา 48 ทศนายกเทศมนตรี ต้องแถลงนโยบายต่อสภาเทศบาลภายใน 30 วันนับตั้งแต่เข้าดำรงตำแหน่ง

กระบวนการทางการเมืองของการบริหารเทศบาลเมืองมาบตาพุดหลังเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลปรากฏออกมาดังนี้

ในการประชุมสภาเทศบาลเมืองมาบตาพุดครั้งแรกเมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2544 ที่ประชุมได้มีการเลือกตั้งประธานสภาเทศบาลเมืองมาบตาพุด คือ คุณรังษิ์ สวรงค์กุล และรองประธาน คือ คุณวีระวัฒน์ แสนศิริ ซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มร่วมเย็นทั้งสิ้น

การดำเนินการประชุมเมื่อถึงระเบียบวาระที่ 6 เรื่องนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองมาบตาพุดจะแถลงนโยบายต่อสภาเทศบาลเมืองมาบตาพุด คุณวีระวัฒน์ แสนศิริ คุณพิทักษ์ ชาลวัลย์ และคุณประสาน บุญเต็ม สมาชิกของกลุ่มคุณชานนท์ได้อภิปรายค้านการแถลงนโยบายของนายกเทศมนตรี โดยอ้างความไม่พร้อมของนายกเทศมนตรีและผิดหลักสากลในการแถลงนโยบายจากการไม่ส่งร่างนโยบายล่วงหน้าให้กับสมาชิกสภาอ่านก่อน จึงเสนอให้เลื่อนการแถลงนโยบายออกไปก่อน คุณรังษิ์ ประธานสภาเทศบาลได้วินิจฉัยเห็นด้วยการแถลงคำนำของคุณวีระวัฒน์ แสนศิริ คุณพิทักษ์ ชาลวัลย์ และคุณประสาน บุญเต็ม และให้เลื่อนการแถลงนโยบายของนายกเทศมนตรีออกไป 3 วัน ดังคำกล่าวที่ว่า

“ท่านนายกมิได้ทำตามหลักสากล...ก่อนท่านนายกจะแถลงนโยบาย...อยากให้ท่านนายกได้ส่งร่างนโยบายให้กับสมาชิกสภาทุกท่านได้ทราบก่อนการแถลงนโยบาย...เพื่อให้เพื่อนสมาชิกได้ตรวจสอบวิเคราะห์ว่าที่ท่านแถลงนโยบายนั้น...ท่านสามารถทำได้จริง...หรือไม่...อย่างไร...และขัดต่อกฎหมายหรือไม่.....การที่นายกจะแถลงนโยบายโดยไม่ส่งร่างล่วงหน้า...ผมถือว่าท่านทำแบบรวบรัดทำให้เสีย...ไปและท่านจะทำได้ตามที่แถลงหรือไม่....เพราะนายกมีหน้าที่ต้องแถลงนโยบายและผลการปฏิบัติงานประจำปี...ตามมาตรา 48 ทศ 3 ...เพราะฉะนั้นเสนอขอญัตติให้ท่านประธานสภาเลื่อนวาระนี้ออกไปก่อน....เพื่อให้ท่านนายกได้ส่งวาระการประชุมให้กับสมาชิกได้ทราบก่อน” (วีระวัฒน์ แสนศิริ, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2545)

การผลักดันของกลุ่มคุณชานนท์เพื่อให้เลื่อนวาระการแถลงนโยบายของนายกเทศมนตรีไปก่อน 3 วันได้รับการทักท้วงของคุณพิชัย หุตะแพทย์ เลขาธิการสภาเทศบาลเมืองมาบตาพุด ผิดข้อบังคับการประชุมสภาเทศบาล ดังนี้

“ผิดกฎหมายนะครับ...ต้องแถลงนะครับ...ผิดกฎหมาย...ขอคัดค้านนะครับ...ผิดกฎหมายมาตรา 48 ท่านสมาชิกจะทำผิดกฎหมายก็แล้วแต่นะครับ....ตามข้อบังคับการประชุมต้องประชุมตามระเบียบวาระนะครับ....เพราะฉะนั้นถ้าเลื่อนหรือถ้าประชุมไม่เป็นไปตามระเบียบวาระก็ผิดข้อบังคับการประชุมสถานะครับ....ตามที่ผมเรียนแล้วว่าตามมาตรา 48 ทศ เป็นเรื่องของนายกเทศมนตรีที่จะต้องดำเนินการตามส่วนของนายกแถลงให้สภาทราบ....ในส่วนของสภาถ้าจะมีปัญหาอะไรก็เป็นเรื่องของสภา....ไม่ใช่มีการลงมติให้เปลี่ยนวาระหรือเลื่อนการประชุม....ท่านนายกต้องแถลงตามกฎหมายนะครับ” (พิชัย หูตะแพทย์, สัมภาษณ์, 11 กันยายน 2544)

อย่างไรก็ดี กลุ่มคุณชานนท์ทั้ง 14 คน ได้ใช้วิธีการเดินออกจากห้องประชุม เหลือ ประธานสภา 1 คน และ สมาชิกสภา 3 คน ที่สังกัดในกลุ่มทีมงานของคุณภาพของนายกเทศมนตรี ในที่สุดประธานสภาเทศบาลเมืองมาบตาพุดมีมติให้ปิดการประชุมสภา และเลื่อนวาระที่ 6 ไปวันที่ 14 กันยายน 2544 (รายงานการประชุมสภาเทศบาลเมืองมาบตาพุด ครั้งที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2544 เวลา 10.00 น.)

กลยุทธ์การไม่ให้นายกเทศมนตรีแถลงนโยบายของกลุ่มคุณชานนท์ได้กลายมาเป็นเกมสการเมืองที่ยืดเยื้อ เมื่อถึงวันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2544 ตามที่ตกลงของสมาชิกในกลุ่มคุณชานนท์ ประธานก็ไม่สามารถเปิดการประชุมสภาได้เพราะสมาชิกไม่ครบองค์ประชุม โดยสมาชิกเสียงข้างมากของกลุ่มคุณชานนท์ลาป่วยทั้งหมด (นิรุจน์ ดวงประเสริฐ, สัมภาษณ์, 18 พฤศจิกายน 2545) จนระยะเวลาผ่านไป 2 เดือนเศษ ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มของคุณชานนท์และคุณปราโมทย์เริ่มรุนแรงขึ้น

คุณปราโมทย์ในฐานะนายกเทศมนตรีได้บริหารเทศบาลโดยไม่รอกการแถลงนโยบาย โดยใช้อำนาจ โอน ย้าย พนักงานเทศบาลถึง 2 ครั้ง รวม 8 คน และมีการจัดซื้อจัดจ้างเป็นเงินอีก 6,900,000 บาท โดยประมาณ ดังนั้นฝ่ายสภาเทศบาลได้มีหนังสือร้องเรียนประธานกรรมการการปกครองสภาผู้แทนราษฎร และผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง เพื่อการพิจารณาว่าการใช้อำนาจของนายกเทศมนตรีที่ยังไม่ได้ปฏิญาณตน และแถลงนโยบาย ภายใน 30 วัน ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543 มาตรา 48 ทศ นั้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ความขัดแย้งขยายตัวเมื่อมีการประชุมสภาเทศบาลเมืองมาบตาพุด สมัยวิสามัญ สมัยที่ 2 ครั้งที่ 1 ประจำปี 2544 วันที่ 9 พฤศจิกายน 2544 ในวาระการประชุมญัตติ เรื่องขอความเห็นชอบร่างแผนพัฒนาเทศบาลเมืองมาบตาพุด ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2445 – 2549) ของนายกเทศมนตรี และญัตติ เรื่องการคัดเลือกสมาชิกสภาเทศบาลเพื่อแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการพัฒนาเทศบาลเมืองมาบตาพุด

ในวาระการประชุมดังกล่าวกลุ่มคุณชนนัทโดย คุณประธาน บุญเต็ม สมาชิกสภาเทศบาลอภิปรายด้านการนำแผนพัฒนาฯ เข้าสู่สภาเทศบาลเมืองมาบตาพุดโดยโยงเหตุไปเรื่องนายกเทศมนตรียังไม่ได้พิจารณาตน และยังไม่ได้แถลงนโยบายต่อสภาเทศบาล และมีการเสนอให้ชะลอแผนพัฒนาเทศบาลก่อน โดยอ้างถึงการรอคำตอบจาก กระทรวงมหาดไทยและผู้ว่าราชการจังหวัดระยองถึงการพิจารณา ถึงการใช้อำนาจในการบริหารของนายกเทศมนตรีชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

นอกจากนี้คุณพิทักษ์ ชาลวัลย์ สมาชิกสภาของกลุ่มคุณชนนัท อีกท่านหนึ่งได้อภิปรายขอให้เลื่อนการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาเทศบาล โดยอ้างว่า

“ในวาระที่ 4 เรื่องการคัดเลือกสมาชิกสภาเทศบาลเพื่อแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการพัฒนาเทศบาลเองมาบตาพุด...กระผมขอให้เลื่อนไปก่อน...เพราะวาระที่ 3 สภายังไม่รับแผนพัฒนา 5 ปี...ขอเลื่อนการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาเทศบาลในสภาฯ ไปพร้อมกับการการนำแผนเข้าสภาในคราวหน้า” (พิทักษ์ ชาลวัลย์, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2544)

ถึงแม้จะมีการตอบได้จากกลุ่มคุณปราโมทย์โดยคุณสมพงศ์ โสภณ รองนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองมาบตาพุด จะอภิปรายอ้างถึงหนังสือตอบกลับของกรมการปกครอง แต่สภาเทศบาลกลับเล่นเกมสัการะเมืองของเสียงข้างมากของสภาเทศบาลและอ้างว่าไม่ได้หนังสือดังกล่าว รองนายกเทศมนตรีและสมาชิกของกลุ่มคุณชนนัทที่ว่า

“กรมตอบมาแล้วครับ...เป็นความผิดของสภาเทศบาลนะครับ...เป็นหน้าที่ของสภาที่ต้องเปิดให้นายกแถลงนโยบายภายใน 30 วัน แต่สภาแห่งนี้ เล่นแง่...ไม่เปิดโอกาสให้นายกเทศมนตรีได้แถลงนโยบายสักที...พอมีหนังสือตอบกลับมาก็ไม่ยอมฟังเหตุผล ไม่ดูเหตุผล...หนังสือตอบกลับจากกรม...ว่านายกไม่ได้ทำผิดกฎหมาย...เรื่องที่ไม่ได้แถลงนโยบายภายใน 30 วันถือว่าเป็นผิดกฎหมาย...ถือว่าเป็นหน้าที่ของสภาเทศบาล” (สมพงศ์ โสภณ, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2544)

“ท่านนายกแจ้งว่าได้รับหนังสือจากกระทรวง ผมคงปฏิเสธท่านไม่ได้หรอกครับ...เพราะผมยังไม่เห็นหนังสือที่ท่านกล่าวอ้างว่าได้รับ....ท่านทำไมไม่ส่งหนังสือตอบรับจากกระทรวงพร้อมหนังสือเชิญประชุมล่ะครับ...พวกผมจะได้ดูหนังสือและตรวจสอบเอกสารว่าหนังสือตรงนี้ถูกต้องออกจากกระทรวงเพื่อให้นายกได้แถลงนโยบายและพิจารณาตน...

ผมและเพื่อนสมาชิกยังไม่ได้ตรวจสอบหนังสือดังกล่าว...แล้วจะให้เชื่อได้อย่างไรว่าหนังสือถูกต้อง...ในเมื่อเรามีข้อพิพาทกันตรงที่ว่า...ท่านนายกเทศมนตรียังไม่ได้พิจารณาตนนะครับ...และยังไม่ได้แถลงนโยบาย...มันคือประเด็นใช่ไหมครับ....ในเมื่อท่านอ้างว่าท่านได้คำตอบจากกระทรวงแล้ว ทำไมท่านไม่ส่งมอบพร้อมหนังสือเชิญประชุม ให้ผมและสมาชิกได้ตรวจสอบ

ก่อน...ไม่ใช่พวกผมตีรวน....ไม่ใช่พวกผมจะฉ้อเวลา....แต่การดำเนินการของท่านนั้นไม่ถูกต้อง....ไม่เหมาะสมกับเวลา” (ประธาน บุญเต็ม, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2544)

ในที่สุดสภาเทศบาลเมืองมาตาพุดก็ได้มีมติให้เลื่อนทั้ง 2 ญัตติออกไปก่อน เป็นผลให้การเสนอแผนพัฒนาเทศบาลของนายกเทศมนตรี และการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาเทศบาลต้องชะลอออกไปอย่างไม่มีกำหนด

ที่ประชุมสภาเทศบาลกลับเปิดอภิปรายตรงกันข้ามกับญัตติของกลุ่มคุณปราโมทย์ ถึงการใช้อำนาจในการบริหารของนายกเทศมนตรีโดยมิชอบ ดังนี้

คุณประธาน บุญเต็ม ได้อภิปรายถึงประเด็นการจัดซื้อจัดจ้าง 7 รายการ ในวงเงินกว่า 10,000,000 บาท ในลักษณะไม่มีความโปร่งใสและมีแนวโน้มในการทุจริตของนายกเทศมนตรีการเนื่องจากจัดซื้อจัดจ้างแต่ละรายการ มีอำนาจได้ไม่เกิน 2,000,000 บาท ไม่ผ่านความเห็นชอบของสภาเทศบาลมีรายละเอียดดังนี้ ” (ประธาน บุญเต็ม, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2544)

“ผมได้ทราบมาว่าขณะนี้เทศบาลได้มีการจัดซื้อวัสดุสิ่งของ และมีการจ่ายเงินกันเป็นจำนวนกว่า 10,000,000 บาท เมื่อผมพูดแล้วผมก็จะแจ้งว่ามีอะไรบ้าง

1. การจัดซื้อถึงขยะเป็นจำนวนเงินไม่ถึง 2,000,000 บาท ซึ่งคณะผู้บริหารเทศบาลสามารถที่จะดำเนินการได้เพราะไม่ผิดขั้นตอนนะครับ เพราะถ้าเกิน 2,000,000 บาทไม่สามารถจัดซื้อจัดจ้างได้ต้องผ่านสภาเทศบาลก่อน

นี่ท่านจัดซื้อโดยไม่ต้องประกวดราคาราคา ไม่ต้องประเมินราคา ท่านสามารถตรวจสอบได้เพราะงบประมาณไม่เกิน 2,000,000 บาท แต่ผมไม่ทราบเหมือนกันว่า คณะผู้บริหารซื้อถึงขยะแล้วเอาไปไว้ที่ไหนกันหมด ในเขตเทศบาลไปพบปะประชาชนตรงโน้นก็ถึงขยะไม่มี ตรงนี้ก็ถึงขยะไม่มี แต่ท่านจัดซื้อกันในวงเงินขนาดนี้ท่านเอาถึงขยะไปไว้ที่ไหนกัน

2. การจัดซื้อน้ำยาพ่นยุง มูลค่าใกล้เคียงกันเกือบ 2,000,000 บาท เหมือนกัน ผมเองยังไม่ทราบว่าท่านนำน้ำยาไปพ่นยุงให้กับใครที่ไหนกัน เมื่อไหร่กันบ้าง จำนวนเงินเกือบ 2,000,000 บาทตรงนี้

3. ซื้อต้นไม้มูลค่าใกล้เคียงกันทุกรายการเกือบ 2,000,000 บาท ผมไม่ทราบเหมือนกันว่าซื้อต้นไม้เอาไปเผ่าถ่านหรือเอาไปทำอะไรกัน ผมเองยังไม่ทราบเหมือนกัน

4. น้ำยาราดขยะ ตรงนี้ครับปวดหัวใจเหลือเกิน เทศบาลก่อตั้งมาก็ปีแล้วครับ 3 – 4 สมัย ตรงนี้นะครับเทศบาลไม่เคยมีนโยบายที่จะใช้น้ำยาราดขยะ เทศบาลใช้วิธีฝังกลบมาตลอด แต่มาถึงคณะบริหารงานชุดนี้สั่งซื้อน้ำยาราดขยะเป็นจำนวนเงินเกือบ 2,000,000 บาท

5. ซื้อเครื่องเสียง เครื่องเสียงที่เทศบาลมันน้อยเหลือเกินหรือยังงี้ ถึงต้องจัดซื้อทีหนึ่งเกือบ 2,000,000 บาท

6. ตกแต่งห้องปลัด ห้องทำงานมันฝรั่งหรือไคร้บ ถึงต้องใช้เงินงบประมาณเกือบ 2,000,000 บาท ตกแต่งห้องปลัด ปลวกมันขึ้นหรือดินมันหุนมันกินไคร้บ ถึงต้องตกแต่งขนาดนี้ และไม่นำเรื่องผ่านสภาเพื่อความเห็นชอบ

7. ตกแต่งห้องคลัง ผมไม่ทราบว่าดินหุนมันกินหรือเปล่าหรือว่าปลวกมันทับ แต่ในกรณีเดียวกันกับถนนห้วยโป่ง – หนองบอนซำรุค หลุดโครม มาเป็นเวลานานขอให้ท่านซ่อมแซม ท่านบอกว่าไม่มีงบประมาณ แต่ในกรณี 7 รายการที่กล่าวมา ที่ท่านมีเงินไปจัดซื้อได้รวม 7 รายการกว่า 10,000,000 บาท

นอกจากนี้คุณวีระวัฒน์ แสนศิริ สมาชิกสภากลุ่มคุณชาชนที่ ได้อภิปรายถึง การส่งโอนย้าย พนักงานเทศบาล ของนายกเทศมนตรี โดยไม่มีการตั้งคณะกรรมการขึ้นมาสอบสวนถึงความ ดังนั้นจึงเป็นการใช้อำนาจโดยมิชอบของนายกเทศมนตรี และเป็นการทำลายขวัญกำลังใจในการปฏิบัติราชการของพนักงานเทศบาล

นอกจากนี้คุณวีระวัฒน์ ยังได้อภิปรายถึงประเด็น การทำสัญญาจ้าง ลูกจ้างเพียง 3 เดือน ทำให้ลูกจ้างไม่มีความมั่นคงในการทำงาน ผิดจากปกติทั่วไปที่ทำสัญญาจ้างกัน 1 ปีและให้ไควด้ากับพรรคพวกของฝ่ายบริหารจำนวนหลายคน เข้ามาทำงานเป็นพนักงานเทศบาลและลูกจ้างทั้งที่ยังไม่มีความจำเป็น เป็นอันการใช้งบประมาณอย่างเปล่าประโยชน์ของฝ่ายบริหาร

รวมไปถึงการตั้งข้อสงสัย ถึงกรณีการเอาพรรคพวกเข้ามาทำงานในเทศบาลของฝ่ายบริหารไม่มีตัวตนจริง เข้ามาเอาตำแหน่งและเงินเดือน โดยไม่รู้ว่ทำงานส่วนไหนของเทศบาล ถือว่าเป็นการทำลายขวัญกำลังใจในการปฏิบัติราชการของพนักงานเทศบาลที่ปฏิบัติราชการอยู่ก่อน

การตอบโต้ของคุณปราโมทย์ในฐานะนายกเทศมนตรีไม่ได้ให้ความสำคัญกับสภา เพราะมองว่าสภา พยายามใช้เสียงข้างมากเพื่อบีบไม่ให้ตนเองแถลงนโยบายและบริหารงานได้ รวมถึงสร้างประเด็นปัญหาต่าง ๆ เพื่อทำให้เห็นว่านายกเทศมนตรี ทำผิดกฎหมาย ใช้อำนาจโดยไม่ชอบทุจริตคอร์รัปชัน ในการบริหารงานเทศบาล แต่คุณปราโมทย์พยายามใช้อำนาจจากภายนอกมาเป็นเครื่องมือโดยอ้างถึง หนังสือจากกระทรวงมหาดไทย มท. 0313/1/13813 ลงวันที่ 9 พฤศจิกายน 2544 เวลา 11.36 น. ที่ระบุการที่นายกเทศมนตรีไม่ได้แถลงนโยบายภายใน 30 วันนั้นไม่ได้เป็นความผิดของนายกเทศมนตรี และให้สภาเทศบาลเรียกประชุมสภา เพื่อให้นายกเทศมนตรีได้แถลงนโยบาย

นอกจากนี้คุณปราโมทย์ ยังได้ใช้พลังมวลชนกว่า 300 คนมากดดันสภาเทศบาล และชี้ให้ประชาชนเห็นว่าการที่ตนเองไม่กลุ่มของคุณชาชนที่เล่นเกมสการเมือง ดังคำอภิปรายของคุณปราโมทย์ที่ว่า (ปราโมทย์ วีระพันธ์, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2544)

“การกล่าวหาผม การพูดในที่ประชุม ท่านสท.ประสานได้พูดถึงการจัดซื้อจัดจ้างในวงเงินไม่เกิน 2 ล้านบาท ท่านสท. วีระวัฒน์ ได้พูดถึงการย้ายพนักงานเทศบาล ที่ท่านพูดมาทั้งหมดท่านขอเอกสารผมใช่ไหมครับ เอะระเบียบหรืออะไรครับ เพราะมันเยอะเหลือเกิน อำนาจนายกเทศมนตรี ผมใช้โดยไม่ผิดกฎหมายนะครับมาตรา 48 เผลอผมไปย้ายเด็กท่านใช่ไหมครับ ก็เลยมีปัญหาในสภา....ผมย้ายด้วยความชอบธรรม เพราะโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับกิจการของเทศบาล ผมได้ชี้แจงต่อท่านผู้ว่าราชการจังหวัดหมดแล้ว ว่าในการจัดซื้อจัดจ้าง การวางแผนระบบราชการ และการย้ายเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับราชการของเทศบาลเมืองมาบตาพุด นั้นถูกต้องตามกฎหมาย ผมชี้แจงท่านผู้ว่าราชการจังหวัดหมดแล้ว ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดคงจะเสนอเรื่องที่น่ายกเทศมนตรียกเป็นลายลักษณ์อักษรส่งให้ท่านประธานแล้ว และการทำเรื่องยื่นต่อผู้ว่าราชการจังหวัดขอเปิดประชุมสมัยวิสามัญ เพื่อให้นายกเทศมนตรีได้แถลงนโยบายต่อสภา วันนี้ครบองค์ประชุมแล้วนะครับ จะให้แถลงหรือไม่ให้แถลงก็ว่ามาเลย ผมจะได้ชี้แจงให้ชาวบ้านที่อยู่ห้องข้าง ๆ 300 กว่าคน ได้ทราบ”

อย่างไรก็ดีสมาชิกสภาของกลุ่มคุณชานนท์ ก็สามารถแก้เกมสภาการเมืองของคุณปราโมทย์ ดังนี้

“การที่นายกเทศมนตรีนั้นจะขอแถลงนโยบาย ถ้ามีคำสั่งมาเรียบร้อยแล้ว เวลาที่เราประชุมมันยังมีอีกเยอะ สมัยเปิดประชุมยังมีเวลาตั้ง 15 วัน ท่านก็ปล่อยไปคราวหน้า ประชุมคราวหน้าก็ไม่ได้หนักหนาอะไรนะครับ คือมันไม่ได้มีความผิดอะไร ท่านไม่ได้มีความผิดแล้วท่านจะแถลงตรงไหนก็ได้เนะครับ แถลงนโยบายผมว่าไม่ต้องนำมาพูดดีกว่า เพราะคราวหน้า ยังไงสมาชิกทุกคนต้องให้ท่านแถลงแน่นอน ไม่ต้องกลัว เราทุกคนยอมรับคำวินิจฉัยจากกระทรวง จากผู้ว่าราชการจังหวัดแน่นอนทุกคนต้องยอมรับไม่มีข้อบิดพลิ้ว เพราะฉะนั้น เราควรจะพูดกันในที่ประชุมครั้งต่อไป ซึ่งมีอีกตั้ง 14 วัน” (วีระวัฒน์ แสนศิริ, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2545)

แต่ในที่สุดนายกเทศมนตรีก็ไม่สามารถแถลงนโยบายได้ภายใน 15 วัน ได้เนื่องจากกลุ่มคุณชานนท์ได้ใช้เสียงข้างมาก การไม่เข้าประชุมของสมาชิกสภาเทศบาลเพื่อไม่ให้ครบองค์ประชุม

หลังจากการไม่สามารถแถลงนโยบายของนายกเทศมนตรีในการประชุมสมัยวิสามัญประจำปี 2544 เป็นผลให้นายกเทศมนตรีไม่สามารถบริหารเทศบาลได้เป็นเวลากว่า 6

ดังนั้นคุณปราโมทย์ในฐานะนายกเทศมนตรีจึงได้ทำหน้าที่สื่อถึงผู้ว่าราชการจังหวัดระยองเพื่อขอเปิดประชุมสภาเทศบาลเมืองมาบตาพุด สมัยวิสามัญ เพื่อให้นายกเทศมนตรีปฏิญาณตน และแถลงนโยบายต่อสภาเทศบาล พร้อมทั้งขอความเห็นชอบร่างแผนพัฒนาเทศบาล ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2545-2549) ต่อสภาเทศบาล

คุณประพันธ์ ชลวีระวงศ์ ในฐานะผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง (ในขณะนั้น) ได้อาศัยอำนาจความในมาตรา 26 แห่ง พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 เรียกประชุมสภาเทศบาลเมืองมาบตาพุด สมัยวิสามัญ สมัยที่ 1 ประจำปี 2545 กำหนดระยะเวลาไม่เกิน 15 วันนับตั้งแต่วันที่ 25 มกราคม 2545

การประชุมสมัยวิสามัญ ดังกล่าวได้เริ่มขึ้นเมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2545 โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมกันอย่างคับคั่ง นอกจากสมาชิกสภาเทศบาลและคณะผู้บริหารแล้ว ยังประกอบไปด้วยผู้ตรวจราชการส่วนท้องถิ่น หัวหน้าส่วนต่าง ๆ ของเทศบาลเมืองมาบตาพุด

การประชุมครั้งนี้สามารถดำเนินการเพียง 20 นาที เนื่องจากสมาชิกสภาของกลุ่มคุณชานนท์ ได้ใช้วิธีการออกจากห้องประชุม ทำให้ที่ประชุมไม่ครบองค์ประชุม โดยสมาชิกสภาในกลุ่มคุณชานนท์ได้ใช้อำนาจถึง การจัดซื้อจัดจ้าง 7 รายการและการจ้างลูกจ้างของเทศบาลเมืองมาบตาพุด ว่าตามที่สภาได้มีมติให้นายกเทศมนตรีส่งหนังสือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกรณีดังกล่าวต่อสภาภายใน 3 วัน แต่นายกเทศมนตรีไม่ปฏิบัติตามมติของสภา สมาชิกสภาในกลุ่มคุณชานนท์ถือว่าเป็นการไม่ให้เกียรติสภา

“สภามีมติให้คณะผู้บริหารจัดส่งเอกสาร รายการจัดซื้อจัดจ้าง 7 รายการให้ประธานสภาภายในระยะเวลากำหนด 3 วันแต่คณะผู้บริหารไม่ได้เคารพ ไม่ได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสภา ท่านประธานรับการประชุมครั้งที่แล้วเราได้มีการออกเสียงตามสาย ประชาชนก็นั่งฟังอยู่ในสภาและนอกสภา แต่คณะผู้บริหารไม่ได้ทำตามมติที่เราร้องขอ เอกสารนั้นมันเป็นเอกสารหรือครีบนั่นสมควรที่จะต้องเป็นเอกสารที่เปิดเผยให้กับประชาชนได้รับรู้รับทราบ แม้แต่เงินสิบกว่าล้าน คณะผู้บริหารยังปกปิดเป็นความลับ แล้วท่านจะให้พวกผมไว้วางใจคณะผู้บริหารชุดนี้ในการบริหารเงินร้อยกว่าล้านได้อย่างไร นี่มันเทศบาลเมืองมาบตาพุด ไม่ใช่เทศบาลเมืองวิระพันธ์ ฉะนั้น เมื่อคณะผู้บริหารไม่เคารพมติสภา ผมและพวกกระผมคิดว่าเราควรร่วมประชุมด้วยกันไม่ได้ ใครเห็นด้วยกับผมขอเชิญออกจากห้องประชุม...” (มานะ พิษพันธุ์, สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2545)

ในส่วนของคุณปราโมทย์ นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองมาบตาพุดยังคงใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อคานอำนาจฝ่ายสภา เช่น การยื่นฟ้องศาลปกครองในการไม่ปฏิบัติหน้าที่ให้สมบูรณ์ของฝ่ายสภา การประชาสัมพันธ์โดยใช้เสียงตามสายให้ประชาชนในเขตมาบตาพุดรู้ว่าการที่ตนบริหารงานเทศบาลไม่ได้เพราะการเล่นเกมส์ทางการเมืองของสมาชิกเสียงข้างมากของกลุ่มม็อบเย็น การนำประชาชนเข้าฟังการประชุมสภาเพื่อคัดค้านสมาชิกเสียงข้างมากในสภาเทศบาล ให้ประชาชนได้รับรู้และเห็นพฤติกรรมของสมาชิกเสียงข้างมากที่เล่นเกมส์การเมือง ในที่สุดคุณปราโมทย์พยายามไกล่เกลี่ยต่อรองกับคุณชานนท์ แต่ไม่เป็นผล เนื่องจากคุณชานนท์ ไม่ยอมไกล่เกลี่ยหรือต่อรอง

อะไรด้วยเพราะเป้าประสงค์ของคุณชานนท์ คือการล้มนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองมาบตาพุด ถึงแม้ว่าในการไต่เถียงของคุณปราโมทย์ได้ยอมทุกอย่างขออย่าให้มีการยุบสภาเทศบาล เพราะตนเองต้องออกจากตำแหน่งนายกเทศมนตรี (ธนศักดิ์ ขาวสนิท, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2545)

เมื่อการเจรจาต่อรองกับคุณชานนท์ ไม่เป็นผล คุณปราโมทย์ ต้องวิ่งเข้าหาศูนย์อำนาจของภาคตะวันออก โดยได้ขอร้องกำนันเป๊าะให้เป็นคนกลางในการเจรจา จากการประสานงานของคุณปิยะ ปิตุเตชะ (ส.ส. ช่าง) แต่ก็ไม่สำเร็จเพราะกำนันเป๊าะไม่ขอเข้ามายุ่งเกี่ยวกับความขัดแย้งครั้งนี้ ก่อนหน้านี้นี้คุณชานนท์ ได้เข้ามาพบกำนันเป๊าะและอธิบายเหตุผลของคุณชานนท์ ให้กำนันเป๊าะรับทราบก่อนแล้ว (สันติ ผินเจริญ, สัมภาษณ์, 18 ธันวาคม 2545)

นอกจากนี้คุณปราโมทย์ยังขอให้คุณประพันธ์ ชลวีระวงศ์ ผู้ว่าราชการจังหวัด (ในขณะนั้น) เป็นคนกลางในการไต่เถียงด้วยโดยการนัดทานข้าวกันหลายครั้ง แต่ทุกครั้งคุณชานนท์จะปฏิเสธตลอด เนื่องจากคุณชานนท์และสมาชิกในกลุ่ม มองว่าผู้ว่าราชการจังหวัด อยู่ข้างและสนับสนุนคุณปราโมทย์ (สันติ ผินเจริญ, สัมภาษณ์, 18 ธันวาคม 2545)

นอกจากนี้คุณปราโมทย์ ยังมีการเสนอซื้อตัวสมาชิกในกลุ่มคุณชานนท์ เพราะคุณปราโมทย์เข้าใจดีว่า สมาชิกกลุ่มคุณชานนท์ บางคนก็ต้องการเงิน โครงการที่ตนจะได้ผลประโยชน์แต่ก็ยังไม่ผ่านสภา เพราะการเล่นเกมสัการะเมืองของคุณชานนท์ แต่สมาชิกไม่กล้ารับเงินคุณปราโมทย์ เพราะกลัวอิทธิพลคุณวารี ที่ให้การสนับสนุนอยู่ คุณวารี เป็นคนที่มีอิทธิพลมากในพื้นที่เทศบาลเมืองมาบตาพุดและเป็นที่ยำเกรงของสมาชิกในกลุ่มมรรยัม คุณชานนท์ ได้ให้การสนับสนุนของ คุณวารี โดยนำสมาชิกกลุ่มมรรยัมไปดื่มน้ำสาบาน ที่ใส่กระสุนปืนลงไปด้วยที่วัดสัตหีบ (วัดหลวงพ่อบ๊อ) ซึ่งเป็นวัดที่ประชาชนแถบนั้นให้ความเคารพนับถือ โดยมีการสาบานกันว่า ถ้าสมาชิกกลุ่มมรรยัมคนใดหักหลังไปร่วมมือกับคุณปราโมทย์ จะมีอันเป็นไปด้วยกระสุนปืน (ทองใบ ชื่นภิรมณ์, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2546)

กระบวนการล้มคุณปราโมทย์ จากตำแหน่งนายกเทศมนตรีขั้นสุดท้ายก็คือการใช้อำนาจทางการเมืองระดับชาติ คุณชานนท์ได้ใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างคุณวีระวัฒน์ กับอดีต ส.ส. ยงยศ แกนนากลุ่มบ้านเพ ให้ส่งเรื่องให้รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยขอเร่งยุบสภาเทศบาลเมืองมาบตาพุด อดีต ส.ส. ยงยศ ได้ส่งเรื่องผ่านไปยังคุณประวัติ อุดตะโมต เลขาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีความสนิทสนมกับ ส.ส. ยงยศ ส่งเรื่องต่อไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยให้มัติยุบสภาเทศบาลเมืองมาบตาพุด (วีระวัฒน์ แสนศิริ, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2545)

ร.ต.อ. ดร.ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (ในขณะนั้น) ได้สั่งการให้ทางจังหวัดระยอง พิจารณา ทางจังหวัดระยองได้พิจารณาว่ากรณีที่ นายกเทศมนตรีไม่สามารถบริหารงานเทศบาลได้ ด้วยการเล่นเกมทางการเมืองโดยใช้เสียงข้างมากในสภาเทศบาลของกลุ่มคุณชานนท์ โดยไม่มีมติเห็นชอบในการพิจารณาร่างแผนพัฒนาเทศบาล 5 ปี และแผนพัฒนาประจำปี 2545 ทำให้ไม่สามารถเสนอร่างเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2545 ได้ ซึ่งเป็นจำนวนเงินถึง 184,753,401 บาท ทำให้นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองมาบตาพุดไม่สามารถบริหารพัฒนาและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ได้ ในประเด็นนี้ทางจังหวัดมองว่าจะส่งผลให้ประชาชนในเขตเทศบาลได้รับความเสียหาย รวมไปถึงชุมชน ราชการ และประเทศชาติโดยรวม ทั้งที่มีการเลือกตั้งผ่านมาเป็นเวลา 8 เดือนเศษแล้ว

ในการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด ทางจังหวัดระยองจึงรายงานเสนอความคิดเห็นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเพื่อยุบสภาเทศบาลเมืองมาบตาพุด ตามมาตรา 74 ของพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 11 พ.ศ. 2543 ต่อมา ร.ต.อ. ดร.ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (ในขณะนั้น) มีคำสั่งให้ยุบสภาเทศบาลเมืองมาบตาพุดเมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม พ.ศ. 2545 (สันติ ผินเจริญ, สัมภาษณ์, 18 ธันวาคม 2545)

การเลือกตั้งสมัยที่ 4 ในปัจจุบัน : การอื้อทางการเมืองภายใต้รูปแบบการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง

หลังจากการมีคำสั่งยุบสภาเมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2545 เทศบาลเมืองมาบตาพุดจัดให้มีการเลือกตั้งในครั้งใหม่ ผู้สมัครตำแหน่งนายกเทศมนตรี และสมาชิกสภาเทศบาลเมืองมาบตาพุดยังคงเป็น 2 กลุ่มเดิม คือกลุ่มทีมงานคุณภาพ ของคุณปราโมทย์ และกลุ่มร่มเย็น ของคุณชานนท์ ในการลงสมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลครั้งนี้ทั้ง 2 กลุ่มต่างได้บทเรียนจากการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมามาทำให้ ทั้ง 2 กลุ่มต่างต้องใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ในการหาเสียงการเลือกตั้งเพื่อให้ได้ทั้งตำแหน่งนายกเทศมนตรี และการมีเสียงข้างมากในสภาเทศบาล เพื่อป้องกันความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาอย่างสมัยที่ผ่านมา หากฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาอยู่ไม่ได้อยู่กลุ่มเดียวกัน

ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งครั้งนี้พบว่า สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ "เงินทุน" และการวางแผนการเลือกตั้ง ในส่วนของกลุ่มร่มเย็นของคุณชานนท์ พยายามเร่งระดมเงินทุนจากสมาชิกในกลุ่ม และจากตำแหน่งรองนายกเทศมนตรี เป็นจำนวนเงินไม่ต่ำกว่า 15 ล้านบาท ดังคำกล่าวที่ว่า

"เรื่องเงินครั้งนี้...ปราโมทย์สู้ผมไม่ได้...ผมพร้อมกว่าเยอะ" (ชานนท์ ชลสรานนท์, สัมภาษณ์, 21 พฤศจิกายน 2545)

"บอกตรง ๆ...เที่ยวนี้ผมทุ่มเต็มที่....10 ล้านชิ้น" (ชานนท์ ชลสรานนท์, สัมภาษณ์, 21 พฤศจิกายน 2545)

ในส่วนของการวางแผนหาเสียงเลือกตั้งนั้นกลุ่มร่วมเย็นจากการสัมภาษณ์แกนนำกลุ่มร่วมเย็น ได้ให้ข้อมูลว่าการหาเสียงของกลุ่มได้ว่าจ้างทีมงานการเลือกตั้งระดับชาติมาวางแผนการเลือกตั้งครั้งนี้ให้กลับกลุ่มร่วมเย็น (ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม 2, สัมภาษณ์, 25 พฤศจิกายน 2545)

สำหรับทีมงานคุณภาพของคุณปราโมทย์ จากการสัมภาษณ์แกนนำกลุ่มทีมงานคุณภาพยอมรับเป็นรองทางกลุ่มร่วมเย็นอย่างมากทั้ง เรื่องเงินทุน และการวางแผนการเลือกตั้ง เนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจของสมาชิกในกลุ่มเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มคุณชานนท์จะด้อยกว่าอย่างมาก ดังนั้นภาระการระดมทุนต้องตกไปอยู่ที่หัวหน้ากลุ่มคือ คุณปราโมทย์

ในการเลือกตั้งครั้งนี้เงินทุนที่จะใช้ในการหาเสียงของคุณปราโมทย์ จึงมีไม่เกิน 10 ล้าน เนื่องจากเงินทุนได้หมดไปกับการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา ไม่สามารถถอนทุนกลับ จากการบริหารเทศบาลไม่สามารถดำเนินไปได้

การเลือกตั้งครั้งนี้ทางกลุ่มบ้านค่ายได้ลดการช่วยเหลือด้านเงินทุนในการหาเสียงของกลุ่มทีมงานคุณภาพเนื่องจากกลุ่มบ้านค่ายไม่สามารถแสวงหาผลประโยชน์จากโครงการประมูลก่อสร้างในเทศบาลเมืองมาบตาพุด เนื่องจากคุณปราโมทย์ ไม่สามารถบริหารงานเทศบาลได้

รูปแบบการระดมทุนยังมีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มทีมงานคุณภาพและกลุ่มร่วมเย็น กล่าวคือ กลุ่มร่วมเย็นจะระดมทุนจากสมาชิกทุกคนในอัตราที่เท่าๆกันในส่วน of สมาชิกสภาฯ แต่ในส่วน of ตำแหน่งบริหารคือรองนายกเทศมนตรี และนายกเทศมนตรีจะต้องจ่ายสูงกว่าเพราะจะมีผลประโยชน์มากกว่า แต่ในส่วน of ทีมงานคุณภาพนั้นคุณปราโมทย์ จะเป็นตัวหลักในการระดมเงินทุนหาเสียง แต่การเลือกตั้งในครั้งนี้คุณปราโมทย์ จะใช้เงินทุนของครอบครัวเป็นหลัก เหมือนครั้งที่ผ่านมาก็ไม่ได้ เพราะถ้าไม่ได้รับการเลือกตั้ง หรือ ได้รับเลือกตั้งแล้วโดนเล่นเกมส์การเมืองเหมือนครั้งที่ผ่านมา จะทำให้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวมีปัญหาได้ (ธนศักดิ์ ชาวสนิท, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2545)

จากการต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มทีมงานคุณภาพที่เสียเปรียบกลุ่มร่วมเย็นอย่างมากโดยเฉพาะเรื่อง "เงินทุน" ทำให้คุณปราโมทย์ ได้ถอนตัวออกจากการลงสมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรี เป็นผลให้นายชานนท์ ได้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีโดยไม่ต้องมีการเลือกตั้ง (ธนศักดิ์ ชาวสนิท, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2545)

การถอนตัวของคุณปราโมทย์ สร้างความตกตะลึงให้กับผู้ติดตามการเมืองในมาบตาพุดเป็นอย่างมาก แต่จากการสัมภาษณ์แกนนำกลุ่มทีมงานคุณภาพเกี่ยวกับประเด็นการถอนตัวของคุณปราโมทย์ พบว่าสมาชิกในกลุ่มยอมรับว่าไม่มีใครรู้ล่วงหน้าและได้สร้างความสับสนให้กับ

สมาชิกกลุ่มเป็นอย่างมาก แต่สมาชิกกลุ่มทีมงานคุณภาพ ให้เห็นว่าคุณปราโมทย์ ตัดสินใจถูกแล้ว เพราะถ้าจะต่อสู้กับกลุ่มร่วมเย็นจะต้องใช้เงินทุนสูงมาก (นิรุตต์ ดวงประเสริฐ, สัมภาษณ์, 18 พฤศจิกายน 2545)

แม้จะแนบความนิยมของคนในชุมชนกับคุณปราโมทย์ สูงกว่าคุณชานนท์ ชลสรานนท์ ในด้านบุคลิกลักษณะที่คุณปราโมทย์ เป็นคนติดดิน สนุกสนาน เข้าถึงประชาชนมากกว่า คุณชานนท์ ชลสรานนท์ ที่ไม่ค่อยคลุกคลีกับชาวบ้าน ดังคำกล่าวที่ว่า

“นายกโมทย์เป็นคนติดดิน.... ไม่ถือตัว... ลูกทุ่ง... เหล้าอะไรกินได้หมด.... ไกลชิดประชาชน มากกว่าชานนท์.... ชานนท์..... ไม่ค่อยออกงาน.... ถ้าออกจะนั่งหน้างาน..... ไม่เหมือนนายกโมทย์.... ถ้าจะเจอต้องไปในครัว..... ชาวบ้านชอบมากกว่า..... แปลก... แต่พอเลือกกันจริงๆ..... เงินเป็นหลัก” (รัก แสงรักษ์, สัมภาษณ์, 18 พฤศจิกายน 2545)

นอกจากประเด็นความไม่พร้อมด้านเงินทุนที่จะต่อสู้กับกลุ่มร่วมเย็นแล้ว สาเหตุการถอนตัวของคุณปราโมทย์ ยังมีการกล่าวถึงประเด็นการซื้อตัวจากกลุ่มร่วมเย็นด้วยเงิน 7 หลัก พร้อมทั้งข้อเสนอถึงผลประโยชน์ทางการเมืองในการผลักดันดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี คนละสมัย รวมไปถึงการขอร้องจากผู้ใหญ่ที่คุณปราโมทย์ ให้ความเคารพ เป็นประเด็นหลักที่มีการตั้งข้อสงสัยในการถอนตัวของคุณปราโมทย์ ครั้งนี้ (ธนศักดิ์ ขาวสนิท, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2545)

สถานการณ์ดูเหมือนจะคลี่คลายไปในทิศทางที่ดีสำหรับกลุ่มร่วมเย็น เพราะทุกคนต่างมั่นใจว่าสมาชิกสภาเสี่ยงข้างมากของกลุ่มต้องได้รับการเลือกตั้งอย่างแน่นอน จากการถอนตัวของ คุณปราโมทย์ แต่ประเด็นดังกล่าวได้สร้างความประมาทให้กับกลุ่มร่วมเย็น อีกครั้งเช่นเดียวกับ หลังจากคุณชานนท์ ได้พ่ายแพ้การเลือกตั้งนายกเทศมนตรีให้กับคุณปราโมทย์ ครั้งแรก

ความประมาทของสมาชิกกลุ่มร่วมเย็นครั้งนี้เกิดจากความประมาท ที่ไม่ยอมทุ่มเงินซื้อเสียง เพราะคิดว่ากลุ่มทีมงานคุณภาพสู้ทีมร่วมเย็นไม่ได้แน่นอนจากการที่หัวหน้ากลุ่มถอนตัวไปแล้ว แต่สำหรับสมาชิกกลุ่มทีมงานคุณภาพกลับแปรวิกฤตเป็นโอกาสอาศัยความประมาทของทีมร่วมเย็น ร่วมกันลงขันทุ่มเงินซื้อเสียงในโค้งสุดท้ายของการหาเสียง ในการทุ่มเงินซื้อเสียงของกลุ่มทีมงานคุณภาพครั้งนี้ พบว่าเป็นการวางแผนของคุณปราโมทย์ ที่ต้องการให้กลุ่มทีมงานคุณภาพได้เสี่ยงข้างมากในสภาเพื่อเอาไว้ต่อรองผลประโยชน์ทางการเมืองกับคุณชานนท์ ในฐานะนายกเทศมนตรี เมื่อถึงวันเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองมาบตาพุด ผลที่ออกมาเป็นไปตามแผนของคุณปราโมทย์ เสี่ยงข้างมากที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองมาบตาพุด เป็นสมาชิกในกลุ่มทีมงานคุณภาพของคุณปราโมทย์ ที่ตนเองถอนตัวจากการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรี สะท้อนให้เห็นถึงปรากฏการณ์ข้างต้น ดังคำกล่าวต่อไปนี้

“เราไม่สู้ไม่ได้แล้ว....มาถึงนี้แล้ว.....เลยลงขันจ่ายเงินกัน โกงสุดท้าย.....ใครมีมากจ่ายมาก.....ใครมีน้อยจ่ายน้อย” (ไพเราะ สนิทวงศ์, สัมภาษณ์, 29 พฤศจิกายน 2545)

“ทีมชานนท์....เค้าประมาณ....คิดว่าได้แน่.... เพราะนายกเค้าได้แล้วนี่....เลยไม่จ่ายเงิน.....ให้กับสท.” (อนุศักดิ์ ขาวสนิท, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2545)

“เจ้สาย....ซื้อจนเป็นลม....ต้องให้คนหามกลับ....กลัวตัวเองจะไม่ได้....ทั้งที่ลงขันกันในกลุ่มแล้ว....แกไม่มั่นใจกลับไปซื้ออีก” (อนุศักดิ์ ขาวสนิท, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2545)

จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นสร้างความกังวลใจให้กับคุณชานนท์ เป็นอย่างมากเพราะเกรงว่าจะเกิดปัญหาอย่างสมัยที่ผ่านมาที่ฝ่ายบริหารและสภาอยู่คนละกลุ่มกัน ดังนั้นคุณชานนท์ จึงเจรจาสื่อทางการเมืองโดยยื่นข้อเสนอผลประโยชน์ทางการเมืองให้กับคุณปราโมทย์ ที่กุมเสียงข้างมากในสภาไว้ โดยให้คุณวารี บุรพาเป็นคนกลางในประสานผลประโยชน์ทางการเมืองครั้งนี้ ดังคำกล่าวที่ว่า

“ครั้งนี้ต้องยกเครดิตให้พี่วารี....ในการประสานครั้งนี้....ไม่จิ้นแน่แน่” (วีระวัฒน์ แสนศิริ, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2545)

การการสื่อทางการเมืองระหว่างคุณชานนท์และคุณปราโมทย์ลงตัวกันที่ การแบ่งงบประมาณกันคนละครึ่งระหว่างฝ่ายบริหารของคุณชานนท์ และฝ่ายสภาของคุณปราโมทย์ ตำแหน่งรองนายกเทศมนตรี 1 ตำแหน่งให้กับคุณรุ่งศักดิ์ วีระพันธ์ พี่ชายคุณปราโมทย์ รวมถึงตัวคุณปราโมทย์ในตำแหน่งประธานที่ปรึกษานายกเทศมนตรีด้วย ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวไว้ว่า

“การเมืองในเทศบาลเมืองมาบตาพุด....เป็นการเมืองแบบสมยอม” (สันติ ผินเจริญ, สัมภาษณ์, 18 ธันวาคม 2545)

“ไม่ฮั้วกัน....ไม่มีทางทำงานได้.....ที่เกิดปัญหาเมื่อก่อน....เพราะไม่ฮั้วกัน” (อนุศักดิ์ ขาวสนิท, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2545)

เมื่อการจัดสรรผลประโยชน์ลงตัวระหว่างทั้งสองกลุ่มลงตัว การประชุมสภาเทศบาลเมืองมาบตาพุดเพื่อการแถลงนโยบายของนายกเทศมนตรีก็เต็มไปด้วยความราบรื่น สมาชิกเสียงข้างมากของสภาเป็นสมาชิกในกลุ่มของทีมงานคุณภาพ ภายใต้การนำของนายปราโมทย์ ไม่ได้เป็นอุปสรรคในการแถลงนโยบายของคุณชานนท์ นายกเทศมนตรีแต่อย่างใด ไม่มีการติวหรือการใช้กระบวนการทางการเมืองโดยผ่านสภาเทศบาลเพื่อไม่ให้นายกเทศมนตรีแถลงนโยบายอย่างอดีต (สังเกตการประชุมสภาเทศบาลเมืองมาบตาพุด, 15 พฤศจิกายน 2545)

บทสรุปการฮั้วทางการเมืองในเทศบาลเมืองมาบตาพุด

ในการนำรูปแบบการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงมาใช้เป็นต้นแบบในการปกครอง และการบริหารงานเทศบาลของเทศบาลเมืองมาบตาพุด ภายใต้สภาพการเมืองท้องถิ่นในเทศบาล เมืองมาบตาพุดที่มีลักษณะฮั้วทางการเมืองของกลุ่มการเมือง ตั้งแต่เทศบาลมีฐานะเป็นเทศบาล ตำบล จนมีการเลื่อนฐานะเป็นเทศบาลเมือง และผูกขาดอำนาจปกครองไว้ในกลุ่มการเมืองของตน

การฮั้วทางการเมืองมีตั้งแต่มีการเลือกตั้งครั้งแรกของเทศบาลตำบลมาบตาพุด (ฐานะใน ขณะนั้น) อันประกอบไปด้วยคุณวารี คุณชานนท์ และคุณปราโมทย์ จนนำไปสู่การเลือกตั้ง สมาชิกสภาเทศบาลเทศบาลตำบลมาบตาพุดครั้งที่สอง กลุ่มการเมืองกลุ่มนี้ ก็ได้ผูกขาดอำนาจการเมืองในเทศบาลมาบตาพุดแบบเบ็ดเสร็จ

ภายใต้การฮั้วการเมืองของกลุ่มการเมืองกลุ่มนี้เพื่อที่จะจัดสรรผลประโยชน์ทางการเมือง ของกลุ่มการเมืองของตน โดยการการสลับหมุนเวียนกันดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีและตำแหน่ง บริหารอื่น ๆ เช่น เทศมนตรี ประธานสภา จนครบวาระ

จนมีการยกฐานะเทศบาลตำบลมาบตาพุดเป็นเทศบาลเมืองมาบตาพุด และได้มีการใช้ รูปแบบเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง การนำรูปแบบการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงมาใช้ ในเทศบาลเมืองมาบตาพุด เป็นผลให้กลุ่มการเมืองเดิมที่อยู่ภายใต้ระบบการฮั้วทางการเมืองได้ แยกออกเป็น 2 กลุ่มหลัก คือ กลุ่มร่วมเย็น ของคุณชานนท์ และคุณวารี และกลุ่มทีมงานคุณภาพ ของ คุณปราโมทย์ ที่จะต้องแข่งขันเพื่อช่วงชิงตำแหน่งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล ในการ เลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงครั้งที่ 1

ผลของการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงชัยชนะเป็นของทีมคุณภาพ คุณปราโมทย์ ได้ ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี แต่เสียงข้างมากในสภากลับเป็นของกลุ่มทีมงานร่วมเย็นของ คุณชานนท์ ในการบริหารเทศบาลในครั้งไม่มีการฮั้วทางการเมืองกันอย่าง 2 สมัยที่ผ่านมา

สภาพการบริหารที่ไม่มีการฮั้วกันทางการเมือง ส่งผลให้มีความขัดแย้งกันระหว่าง ฝ่าย บริหารและฝ่ายสภาด้วยการใช้กระบวนการทางสภา ทำให้ฝ่ายบริหารไม่สามารถบริหารงานได้ จนต้องมีการยุบสภาในที่สุด

การเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงครั้งที่ 1 ถือได้ว่าเป็นจุดวิกฤติของระบบฮั้วการเมือง ในเทศบาลเมืองมาบตาพุด และชี้ให้เห็นว่าเสถียรภาพของการบริหารเทศบาลมาบตาพุดดำรงอยู่ได้ เพราะการฮั้วทางการเมืองของกลุ่มการเมืองที่ผูกขาดอำนาจ (วารี ชานนท์ ปราโมทย์) ปกครอง เห็นได้จากการบริหารเทศบาล 2 สมัยแรก และเพื่อตอบย้ำให้เห็นถึงระบบการฮั้วการเมืองที่ชัดเจน ที่สุดคือการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีครั้งที่ 2 หลังจากมีคำสั่งยุบสภา

การเลือกตั้งครั้งนี้เป็นที่วิจารณ์กันมากที่สุดว่าเป็นการฮั้วเลือกตั้ง ที่ไม่ให้เกียรติประชาชน และดูถูกประชาชนอย่างมากที่สุด เพราะหลังจากการต่อสู้แข่งขันกันอย่างเข้มข้น คุณเดือด ระหว่างคุณปราโมทย์และคุณชานนท์ในการหาเสียงนายกเทศมนตรี

ปรากฏว่าคุณปราโมทย์ ยอมถอนตัวออกจากการเลือกตั้ง ด้วยการไปฮั้วทางการเมืองกับ คุณชานนท์ กล่าวคือ คุณชานนท์ คุณวารี และ ส.ส. ช้าง (ปิยะ ปิตุเตชะ ภายหลังหันมาให้การสนับสนุนคุณชานนท์ เพราะมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคุณวารี) ได้ยื่นข้อเสนอในการฮั้วทางการเมือง ครั้งนี้คือ การสลับกันเป็นนายกเทศมนตรีคนละสมัย โดยในสมัยนี้ให้คุณชานนท์เป็นนายกเทศมนตรีก่อน เพราะสมัยที่ผ่านมาคุณปราโมทย์ได้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีแล้ว พร้อมทั้งเสนอตำแหน่งรองนายกเทศมนตรีให้พี่ชายคุณปราโมทย์อีก 1 ตำแหน่ง และตำแหน่งประธานที่ปรึกษานายกเทศมนตรีแก่คุณปราโมทย์ รวมถึงเงินจำนวนหนึ่งให้ คุณปราโมทย์ยอมรับเงื่อนไขที่คุณชานนท์เสนอและร่วมกันฮั้วทางการเมือง

ผลการเลือกตั้งหลังจากที่คุณปราโมทย์ได้ถอนตัวและเข้าไปฮั้วทางการเมืองกับ คุณชานนท์ สมาชิกเสียงข้างมากที่ได้รับเลือกตั้งเป็นทีมคุณภาพของคุณปราโมทย์ แต่สภาพการบริหารในครั้งนี้หลังจากที่แกนนำกลุ่มได้ร่วมกันฮั้วทางการเมือง ด้วยเงื่อนไขผลประโยชน์ทางการเมืองและทางเศรษฐกิจได้อย่างลงตัว ในระยะเริ่มต้นสภาพการบริหารที่ฝ่ายบริหารและสภาเป็น คนละฝ่ายกันกลับเป็นไปด้วยความราบรื่น ไม่ขัดแย้งกันอย่างในอดีต

แต่อย่างไรก็ดีผลจากการศึกษากระบวนการฮั้วภายใต้การเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงในครั้งนี้พบว่า ไม่ได้มีความมั่นคงอย่างในอดีต เพราะการฮั้วทางการเมืองภายใต้รูปแบบการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง ประเด็นหลักคือการผลัดกันเป็นนายกเทศมนตรีคนละสมัย (4 ปี) ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน แต่อดีตจะผลัดกันในวาระ 1 ปีครั้ง ความยาวนานของระยะเวลาได้ทำลายความเชื่อมั่นของระบบฮั้วทางการเมืองของกลุ่มคุณปราโมทย์ว่ากลุ่มคุณชานนท์จะไม่ทำตามเงื่อนไขสัญญา

ในประเด็นนี้จากการศึกษาพบว่าในการบริหารเทศบาลเมืองมาบตาพุดในปัจจุบันแม้ว่าจะมีการจัดสรรผลประโยชน์ด้วยการฮั้วทางการเมืองอย่างลงตัว แต่กลับพบว่าทางกลุ่มคุณปราโมทย์ก็พยายามเรียกร้องผลประโยชน์ของกลุ่มอยู่ตลอดเวลา เช่น การขอตำแหน่งรองนายกเพิ่มจาก 1 ตำแหน่งเป็น 2 ตำแหน่ง ของงบประมาณให้ฝ่ายสภาเพิ่มขึ้น ถ้าทางฝ่ายบริหารไม่ทำตามข้อเรียกร้อง สภาเสียงข้างมากก็จะไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินบริหารเทศบาล การเคลื่อนไหวของกลุ่มคุณปราโมทย์ได้ส่งผลกระทบการบริหารของนายกเทศมนตรีพอสมควร

ปัจจัยการส่งเสริมระบบการฮั้วทางการเมืองในเทศบาลเมืองมาบตาพุด

ในการเข้าดำรงตำแหน่งในเทศบาลเมืองมาบตาพุดของทั้ง 3 ท่าน จนพัฒนาไปสู่การเป็นกลุ่มการเมืองที่ผูกขาดอำนาจมีอิทธิพล ต่อการตัดสินใจในชุมชน จากการศึกษาเงื่อนไขการฮั้วทางการเมืองของบุคคลทั้ง 3 ประกอบไปด้วย

การขาดแคลนทรัพยากรทางการเมือง

การศึกษาถึงปัจจัยส่งเสริมระบบการฮั้วทางการเมืองของกลุ่มการเมืองหลัก ในประเด็นการขาดแคลนทรัพยากรทางการเมือง ก่อให้เกิดการพึ่งพิงกันระหว่างกลุ่มการเมืองในเทศบาลเมืองมาบตาพุด จากการสัมภาษณ์ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของการเมืองในเทศบาลเมืองมาบตาพุด และหลักฐานเอกสารทางราชการ พบว่าในการพัฒนาของการฮั้วทางการเมืองของกลุ่มคนทั้ง 3 เกิดขึ้นเพราะความขาดแคลนทรัพยากรทางการเมือง จึงต้องอาศัยการฮั้วทางการเมืองในกลุ่มกันมาตลอด โดยวิเคราะห์ได้จากการเลือกตั้งของเทศบาลตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ในการเลือกตั้งในสมัยแรก 2535 ลักษณะการเลือกตั้งผู้สมัครจะลงสมัครกันเป็นอิสระเสียส่วนใหญ่ มีเป็นทีมอยู่ 1 ทีม คือ กำนัน - ผู้ใหญ่บ้านของคุณวารี ส่วนคุณราญรอน คุณปราโมทย์ และคุณชานนท์ ลงสมัครอิสระ ผลการเลือกในคุณปราโมทย์ คุณวารี และคุณชานนท์ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลมาบตาพุด ในขณะนั้น ในตอนต้นทั้ง 3 ท่าน ยังไม่ได้อยู่กลุ่มเดียวกัน

เมื่อเริ่มการบริหารงานงานเทศบาลตำบลมาบตาพุดในปี 2535 คุณราญรอน นาคะวิโร ได้รับการสนับสนุนจากเสียงข้างมากให้เป็นนายกเทศมนตรี โดยการสนับสนุนจากคุณวารี คุณปราโมทย์ และคุณชานนท์ การสนับสนุนคุณราญรอน ของทั้ง 3 ท่านเป็นจุดเริ่มต้นของระบบฮั้วทางการเมือง อันเนื่องมาจากการขาดแคลนทรัพยากรของกลุ่มการเมืองในเทศบาลเมืองมาบตาพุด และเป็นจุดกำเนิดของกลุ่มการเมืองในเทศบาลตำบลมาบตาพุดในขณะนั้น ที่ใช้เป็นฐานให้ทั้ง 3 ท่านพัฒนาไปสู่การผูกขาดอำนาจทางการเมืองในเทศบาลเมืองมาบตาพุดจนถึงปัจจุบัน

ในการพึ่งพิงทรัพยากรทางการเมือง จนนำไปสู่การฮั้วทางการเมืองที่เกิดขึ้นของทั้ง 3 ท่าน ในการเลือกตั้งปี 2535 แบ่งได้เป็น 2 ช่วง ช่วงที่ 1 คือการร่วมมือกันสนับสนุนคุณราญรอน ให้เป็นนายกเทศมนตรีคนแรกของเทศบาลตำบลมาบตาพุดในขณะนั้น เพราะก่อนการขึ้นสู่ตำแหน่งนายกเทศมนตรีของคุณราญรอน ในกลุ่มของคุณ ราญรอน มีเสียงที่จะสนับสนุนคุณราญรอน ไม่เพียงพอจึงต้องไปขอร้องให้คุณวารี ช่วยเหลือในการไปพูดคุยกับคุณปราโมทย์ และคุณชานนท์ ให้สนับสนุนตนเป็นนายกเทศมนตรี เพราะในตอนนั้นโดยคุณวารี ก็ยังไม่มีกลุ่มเพราะในกลุ่มของคุณวารี ได้รับเลือกตั้งเพียงคนเดียว คือตัวคุณวารี เอง

การไปขอความร่วมมือคุณปราโมทย์ และคุณชานนท์ ของคุณวารี ในฐานะผู้ใหญ่ที่ทั้ง 2 ท่านให้ความนับถือ ก็ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี และทั้ง 3 ท่านได้เริ่มจับกลุ่มในการฮั้วทางการเมืองกันหลวม ๆ ในการสนับสนุนคุณราญรอน

หลังจากสนับสนุนคุณราญรอน ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีได้สำเร็จ ทั้ง 3 ท่านก็ได้ร่วมมือล้มคุณราญรอน ที่ไม่ยอมทำตามเงื่อนไขสัญญาที่ให้ไว้กับคุณวารี ในการดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีต่อจากคุณราญรอน จากประเด็นนี้ทำให้คุณวารี ได้เข้าไปขอให้คุณปราโมทย์ และคุณชานนท์ ให้ความช่วยเหลือในการล้มคุณราญรอน

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลมาบตาพุดครั้งที่ 2 ปี พ.ศ. 2540 ถือได้ว่าการเลือกตั้งครั้งนี้มีการฮั้วทางการเมืองที่เป็นรูปธรรมมากที่สุดของกลุ่มการเมืองกลุ่มนี้ หลังจากการก่อรูปของระบบฮั้วการเมืองเกิดขึ้นในการสนับสนุนและล้มคุณราญรอน

การเลือกตั้งครั้งนี้ก็ได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มเดียวกันเพื่อที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งภายใต้ชื่อ "กลุ่มฟ้าใส" การรวมกลุ่มและการฮั้วทางการเมืองครั้งนี้ได้สร้างเอกภาพและอำนาจให้กลุ่มเป็นอย่างมาก หลังจากได้รวมกลุ่มกันเป็นรูปธรรมแล้ว นำไปสู่การร่วมมือกันหาเสียงให้กับกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะทั้ง 3 ท่านที่ต่างมีฐานเสียงกระจายครอบคลุมพื้นที่หลักในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุดเช่น คุณปราโมทย์ มีฐานเสียงหลักอยู่ที่ห้วยโป่ง คุณชานนท์ มีฐานเสียงอยู่ที่มาบตาพุด และคุณวารี มีฐานเสียงหลักอยู่ที่มาบตาพุด และมาบข่า

จะเห็นได้ว่าทั้ง 3 ท่าน ต่างมีฐานเสียงหรือทรัพยากรทางการเมืองในส่วนนี้อย่างจำกัด แต่ในการร่วมมือกันเป็นกลุ่มการเมืองเดียวกัน ทำให้กลุ่มมีฐานเสียงรวมกันได้ครอบคลุมพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุดกว่าร้อยละ 70 ของพื้นที่ทั้งหมด ซึ่งเป็นการได้เปรียบคู่ต่อสู้ในขณะนั้นเป็นอย่างมาก

ประเด็นต่อมาที่ชี้ให้เห็นการขาดแคลนทรัพยากรจนทำให้ต้องมารวมกันเป็นกลุ่มการเมืองในการเลือกตั้งครั้งนี้ พ.ศ. 2535 คือ การขาดแคลนทรัพยากรด้านเงินทุน เพราะในการต่อสู้ทางการเมืองในครั้งนั้นกลุ่มชนชั้นนำกลุ่มนี้ต้องต่อสู้กับกลุ่ม "พลังใหม่" ของคุณสมพงษ์ ซึ่งเป็นคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีคนหนึ่ง ในเทศบาลเมืองมาบตาพุด แต่เพิ่งเข้ามาเล่นการเมืองท้องถิ่นในระดับเทศบาล หลังจากการเสียชีวิตของพี่ชายคือคุณสกล

การต่อสู้ช่วงชิงทางการเมืองในเทศบาลตำบลมาบตาพุดนั้นต้องอาศัยปัจจัยหลักคือเรื่องเงินทุนในการนำมาหาเสียง จากจุดนี้ทำให้คุณชานนท์ คุณปราโมทย์ และคุณวารี จำเป็นที่จะต้องร่วมมือเรื่องเงินทุนในการต่อสู้กับกลุ่มพลังใหม่ โดยการลงขันเรื่องเงินทุนในการหาเสียงของกลุ่มตนเอง ในการลงขันเงินทุนของกลุ่มฟ้าใสในการเลือกตั้งครั้งนี้เป็นผลให้กลุ่มฟ้าใส ได้เปรียบ

กลุ่มพลังใหม่เป็นอย่างมากเพราะกลุ่มพลังใหม่มีนายทุนหลักเพียงคนเดียวคือหัวหน้ากลุ่ม
คุณสมพงษ์

ผลการเลือกตั้ง กลุ่มฟ้าใส ที่เกิดจากการร่วมมือกันระหว่าง คุณชานนท์ คุณปราโมทย์
และคุณวารี ได้รับเลือกตั้งยกทีมและสามารถเข้าควบคุมการบริหารงานเทศบาลตำบลมาบตาพุด
(ในขณะนั้น) จนครบวาระ

จากข้อมูลในการเลือกตั้งในเทศบาลตำบลมาบตาพุด (ในขณะนั้น) ทั้ง 2 ครั้ง จะให้เห็นว่า
ความสำเร็จในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล หรือบริหารปกครองเทศบาล ของ
กลุ่มนี้คือการอาศัยระบบการฮั้วทางการเมืองเป็นสำคัญ และจากการศึกษาข้อมูลอีกส่วนหนึ่งที่จะ
สนับสนุนข้อสรุปดังกล่าวคือการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2544 และ พ.ศ. 2545 ที่เทศบาลตำบล
มาบตาพุดได้ยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองมาบตาพุด และได้เปลี่ยนโครงสร้างการบริหารเทศบาลที่
นายกเทศมนตรีต้องมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ผลของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้
กลุ่มการเมืองหลักได้แตกออกเป็น 2 กลุ่มการเมืองที่จะต้องต่อสู้กันเองเพื่อที่จะช่วงชิงตำแหน่ง
นายกเทศมนตรีและสมาชิกเสียงข้างมากในสภา โดยไม่มีการฮั้วทางการเมืองอย่างในอดีต

การแตกออกเป็น 2 กลุ่มการเมืองในครั้งนี้ คือ กลุ่มคุณปราโมทย์ ได้ไปร่วมมือกับ
คุณสมพงษ์ ภายใต้ชื่อกลุ่ม "ทีมงานคุณภาพ" ส่วนคุณชานนท์ และคุณวารี ยังอยู่กลุ่มเดียวกัน
ภายใต้ชื่อกลุ่ม "ร่วมเย็น" การแตกแยกของกลุ่มการเมืองชนชั้นนำครั้งนี้ นำไปสู่การต่อสู้แข่งขัน
ทางการเมืองที่ดุเดือดเข้มข้นเพราะต่างฝ่าย ต่างต้องการเป็นนายกเทศมนตรีและครองเสียงข้างมาก
ในสภาเทศบาล และการต่อสู้ทางการเมืองในการเลือกตั้งสภาเทศบาลเมืองมาบตาพุดในครั้งนี้ไม่มี
การฮั้วกันทางการเมืองหรือช่วยเหลือกันอย่างในอดีต เพราะต่างฝ่ายต่างออกมาตั้งกลุ่มใหม่ของตน
และต้องการครองอำนาจแบบเบ็ดเสร็จในเทศบาลเมืองมาบตาพุด

การต่อสู้ทางการเมืองในสภาพที่ไม่มีการฮั้วทางการเมืองในกลุ่ม ทำให้ต้องมีการวางแผน
บริหารการเลือกตั้งกันใหม่หมดในทุก ๆ ด้าน เช่น งบประมาณจากในอดีตที่ใช้วิธีการลงขัน มาเป็น
การรับสมัครคนเดียวคือหัวหน้ากลุ่ม ที่จะต้องดูแลสมาชิกในกลุ่ม หรือการวางตัวผู้สมัครในกลุ่ม
ในอดีตจะไม่เป็นปัญหาเพราะมีฐานคะแนนเสียงหลักที่ครอบคลุมในเขตเทศบาลมาบตาพุดและ
เป็นปัจจัยที่เป็นต่อคู่ต่อสู้ในการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา แต่ในการเลือกตั้งครั้งนี้ฐานคะแนนเสียงได้
แตกกระจายไปตามละกลุ่ม เป็นผลให้การวางตัวผู้สมัครในแต่ละกลุ่มต้องหาคนที่พอมีฐานเสียงใน
ให้กับกลุ่มของตน เช่น กรณีพื้นที่ชุมชนมาบตาพุดซึ่งเป็นฐานคะแนนเสียงของคุณชานนท์ กลุ่ม
ร่วมเย็น การเลือกตั้งครั้งนี้กลุ่มทีมงานคุณภาพของคุณปราโมทย์ จำเป็นต้องหาคนที่พอมีฐานเสียงใน
เขตชุมชนมาบตาพุดที่จะดึงคะแนนของคุณชานนท์ โดยการวางตัวคุณไพเราะ ซึ่งมีฐานเสียงอยู่
ชุมชนมาบตาพุด เช่นกันเพื่อดึงคะแนนของกลุ่มร่วมเย็น ที่คุณชานนท์ เป็นต้น

จากการการต่อสู้แข่งขันกันอย่างดุเดือดของกลุ่มการเมืองทั้ง 2 ที่ผลการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงคุณปราโมทย์ กลุ่มทีมงานคุณภาพชนะการเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรี แต่เสียงข้างมากในสภากลับเป็นของทีมงานร่วมเย็นของคุณชานนท์

การบริหารเทศบาลหลังจากการเลือกตั้งผ่านไป ได้เกิดปัญหาในการบริหารเทศบาลของนายกเทศมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรง เพราะฝ่ายสภาเสียงข้างมากพยายามเล่นเกมสัการเมืองไม่เปิดโอกาสให้นายกเทศมนตรีได้แถลงนโยบาย โดยใช้กระบวนการทางสภาเพื่อหวังที่จะล้มนายกเทศมนตรี ในความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนายกเทศมนตรีคุณปราโมทย์ พยายามที่จะต่อรองที่จะขอฮั้วการเมืองกับคุณชานนท์ ที่อยู่เบื้องหลังเกมสัการเมืองของสภาเสียงข้างมากในครั้งนี้ ด้วยการพยายามอาศัยการพึ่งพิงอย่างในอดีตแต่คุณชานนท์ ไม่ยอมรับข้อเสนอหรือการขอร้องใดใดจากคุณปราโมทย์ เมื่อไม่สามารถยุติปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ในเทศบาลเมืองมาบตาพุดระหว่างนายกเทศมนตรีและสมาชิกเสียงข้างมาก จนในที่สุดทางจังหวัดได้ส่งเรื่องให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยให้ยุบสภาเทศบาลเมืองมาบตาพุด

จากข้อมูลข้างต้นชี้ให้เห็นว่าระบบการฮั้ว มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองมาบตาพุด เพราะข้อมูลจากการศึกษาการเลือกตั้ง 2 เมื่อ พ.ศ. 2535 และ พ.ศ. 2540 ที่กลุ่มการเมืองยังเป็นกลุ่มเดียวกันและอาศัยระบบการฮั้วทางการเมือง เพื่อหวังผลการพึ่งพิงทางด้านการทรัพยากรทางการเมืองในกลุ่มการเมืองทั้งใน ด้านเงินทุน ฐานเสียง บริหารการเลือกตั้งและการบริหารงานเทศบาล ต่างเป็นไปด้วยความราบรื่นและไม่มีปัญหาอุปสรรคต่อการบริหารเทศบาล แต่เมื่อกลุ่มการเมืองแตกออกเป็น 2 กลุ่ม ตามข้อมูลในตอนต้น และไม่อาศัยการฮั้วทางการเมืองและพึ่งพิงในทรัพยากร กันอย่างในอดีต ผลที่ออกมาทั้งในการบริหารการเลือกตั้งและการบริหารเทศบาลต่างประสบปัญหาและสร้างความขัดแย้งกันจนไม่สามารถบริหารงานเทศบาลได้จนต้องยุบสภาเทศบาลเมืองมาบตาพุดในที่สุด

ข้อมูลการฮั้วทางการเมืองที่ชัดเจนอีกกรณีหนึ่ง ที่จะสนับสนุนและตอกย้ำให้เห็นว่าฮั้วกันทางการเมืองในเทศบาลเมืองมาบตาพุด เป็นปัจจัยที่ทำให้กลุ่มการเมืองสามารถดำรงอยู่ได้ คือการเลือกตั้งครั้งล่าสุด พ.ศ. 2545 หลังจากการมีคำสั่งยุบสภาและให้มีการเลือกตั้งใหม่ สภาพการต่อสู้แข่งขันทางการเมืองของกลุ่มชนชั้นนำยังเข้มข้นเหมือนการเลือกตั้งในครั้งที่ผ่านมา

การเลือกตั้งในครั้งนี้หัวหน้ากลุ่มชนชั้นนำทั้ง 2 กลุ่ม คุณปราโมทย์ ชานนท์ และคุณวารี ได้มีการเจรจาในการฮั้วกันทางการเมืองกันอย่างในอดีต โดยในครั้งนี้คุณปราโมทย์ ยอมถอนตัวจากการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี เป็นผลให้คุณชานนท์ ได้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีโดยไม่ต้องเลือกตั้ง แต่เมื่อผลการเลือกตั้งที่ออกมาทีมงานคุณภาพของคุณปราโมทย์ ได้ครองเสียงข้างมากในสภาเทศบาลเมืองมาบตาพุด แต่ในการบริหารงานเทศบาลกลับไม่มีปัญหาหรือความขัดแย้งอย่าง

ในอดีต สภาพเสี่ยงข้างมากของคุณปรามโทย์ ยอมให้คุณชานนท์ บริหารงานเทศบาลได้อย่างเต็มความสามารถโดยสภาพเสี่ยงข้างมากไม่ใช่กระบวนการทางการเมืองเพื่อหวังล้มนายกเทศมนตรีอย่างในอดีต ข้อมูลทั้งหมดในการศึกษาถึงปัจจัยส่งเสริมการฮั้วกันทางการเมืองอันเกิดจากการขาดแคลนทรัพยากรทางการเมืองกันของกลุ่มการเมืองหลักในเทศบาลเมืองมาบตาพุด

การจัดสรรอำนาจการบริหารและผลประโยชน์ทางการเมือง

ปัจจัยส่งเสริมระบบการฮั้วทางการเมืองในเทศบาลเมืองมาบตาพุดประการต่อมาคือการจัดสรรอำนาจการบริหารประโยชน์ทางการเมือง จากการศึกษาพบว่า กลุ่มการเมืองในเทศบาลเมืองมาบตาพุดมีการฮั้วเพื่อการจัดสรรอำนาจการบริหารผลประโยชน์ทางการเมืองกันในกลุ่มการเมืองหลัก (วาริ ปรามโทย์ ชานนท์) ด้วยกัน

จากการศึกษาพบว่าการฮั้วทางการเมืองเพื่อการจัดสรรอำนาจทางการเมืองการบริหารและผลประโยชน์ทางการเมืองกันในกลุ่มมีมาตั้งแต่มีการยกฐานะเทศบาลตำบลมาบตาพุด ในการร่วมมือกันของกลุ่มในการปกครองเทศบาลจะมีการจัดสรรอำนาจทางการเมืองการบริหารและผลประโยชน์ทางการเมืองที่จะเอื้อต่อกันในกลุ่ม เช่น ในการเลือกตั้งครั้งแรก พ.ศ. 2535 ที่คุณวาริ ขอให้คุณปรามโทย์ และคุณชานนท์ สนับสนุนคุณราญรอน เป็นนายกเทศมนตรี โดยมีเงื่อนไขสัญญากันระหว่างคุณราญรอน ในเรื่องวาระการดำรงตำแหน่ง โดยเสนอเงื่อนไขผลประโยชน์ทางการเมืองให้คุณปรามโทย์ และคุณชานนท์ ในการสนับสนุนคุณราญรอน คือหลังจากที่คุณวาริ บวรพา ได้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีต่อจากคุณราญรอน คุณปรามโทย์ และคุณชานนท์ จะได้ดำรงตำแหน่งเทศมนตรี และประธานสภาเทศบาล สลับกันจนครบวาระ

การจัดสรรอำนาจทางการเมืองและการประสานผลประโยชน์ทางการเมืองในครั้งนี้เป็นส่วนสำคัญในการสร้างความแข็งแกร่งให้กับกลุ่มการเมืองในเทศบาลเมืองมาบตาพุด เพราะเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างกลุ่มโดยอาศัยการการจัดสรรอำนาจทางการเมืองและการประสานผลประโยชน์ทางการเมืองเป็นน้ำหล่อเลี้ยงกลุ่มการเมือง

จากการจัดสรรอำนาจทางการเมืองและการประสานผลประโยชน์ทางการเมืองกันในกลุ่มในครั้งนั้น พัฒนาไปสู่การเลือกตั้งในครั้งที่ 2 พ.ศ. 2540 ทั้ง 3 ท่านได้ร่วมมือในการเลือกตั้งและได้รับเลือกตั้งยกทีม สภาพการปกครองและบริหารเทศบาลตำบลมาบตาพุดในสมัยที่ 2 ถูกควบคุมเบ็ดเสร็จโดยกลุ่มการเมืองหลัก ได้มีการจัดสรรอำนาจทางการเมืองและการประสานผลประโยชน์ทางการเมืองกันในกลุ่มโดยการสลับหมุนเวียนกันดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีและตำแหน่งฝ่ายบริหารทั้งเทศมนตรีและประธานสภาจนครบวาระ

ในการจัดสรรอำนาจทางการเมืองและการประสานผลประโยชน์ทางการเมืองในกลุ่มยุคหลังในการเลือกสมัยที่ 3 ที่กลุ่มแตกออกเป็น 2 กลุ่มเพื่อช่วงชิงตำแหน่งนายกเทศมนตรี และสภาพการ

บริหารที่ฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาไม่มีการฮั้วเพื่อจัดสรรอำนาจทางการบริหารประสานผลประโยชน์ทางการเมืองกันอย่างในอดีตมีปัญหาเกิดความขัดแย้งกันระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายสภา ส่งผลต่อการบริหารของนายกเทศมนตรีจนต้องยุบสภาในที่สุด

นำไปสู่การเลือกตั้งสมัยที่ 4 พ.ศ. 2545 หลังจากมีการยุบสภาเทศบาลเมืองมาบตาพุด ในการเลือกตั้งครั้งนี้กลุ่มการเมือง ในเทศบาลเมืองมาบตาพุดยังแบ่งเป็น 2 กลุ่มในการต่อสู้กันช่วงชิงตำแหน่งนายกเทศมนตรีและสมาชิกเสียงข้างมากในสภา แต่สิ่งที่เกิดและแตกต่างจากการเลือกตั้งในครั้งที่ผ่านมามีการการจัดสรรอำนาจทางการบริหารและ ประสานผลประโยชน์ทางการเมืองกันระหว่างกลุ่ม

โดยคุณชานนท์ และคุณวารี ได้เสนอให้คุณปราโมทย์ ถอนตัวออกจากการลงสมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรี โดยมีเงื่อนไขสัญญาคือการแบ่งกันบริหารเทศบาลเมืองมาบตาพุด คนละสมัยระหว่างคุณปราโมทย์ และคุณชานนท์ และเสนอให้พี่ชายคุณปราโมทย์ คือคุณรุ่งศักดิ์ ดำรงตำแหน่งรองนายกเทศมนตรี อีก 1 ตำแหน่ง

คุณปราโมทย์ยอมรับเงื่อนไขข้อเสนอและยอมถอนตัวออกจากการลงสมัครรับเลือกตั้ง หลังจากคุณปราโมทย์ ถอนตัวออกจากการลงสมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรี ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ปรากฏว่าเสียงข้างมากที่ได้รับเลือกตั้งคือสมาชิกในกลุ่มของคุณปราโมทย์ ปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้คุณชานนท์ และคุณวารี เกรงว่าจะเกิดปัญหาในการบริหารเทศบาล อย่างในอดีต ทางออกของคุณชานนท์ และคุณวารี คือการประสานผลประโยชน์ทางการเมืองให้กับสมาชิกกลุ่มทีมงานคุณภาพ ยอมให้แบ่งงบประมาณการบริหารออกเป็น 2 ส่วนคือ ให้ฝ่ายบริหารส่วนหนึ่ง และฝ่ายสภาส่วนหนึ่ง และแต่งตั้งคุณปราโมทย์ เป็นประธานที่ปรึกษานายกเทศมนตรีเพื่อควบคุมดูแลสมาชิกสภาเสียงข้างมาก

จากข้อมูลจากการศึกษาปัจจัยการฮั้วทางการเมืองเพื่อการจัดสรรอำนาจทางการบริหารและการประสานผลประโยชน์ทางการเมืองในกลุ่มการเมือง ซึ่งให้เห็นว่าสภาพการเมืองในเทศบาลเมืองมาบตาพุดผูกติดอยู่กับกลุ่มการเมืองกลุ่มนี้เป็นหลัก ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน กลุ่มการเมืองกลุ่มนี้ก็จะใช้วิธีฮั้วกันทางการเมืองด้วยการจัดสรรอำนาจทางการบริหารและการประสานผลประโยชน์ทางการเมืองกันในกลุ่ม ในการสร้างเอกภาพของกลุ่มและสร้างเสถียรภาพในการบริหารงานเทศบาล เราจะพบว่าในการเลือกตั้งสมัยที่ 3 พ.ศ. 2544 ที่กลุ่มไม่ฮั้วทางการเมืองกันที่สุดในที่สุดก็บริหารงานเทศบาลไม่ได้จนต้องยุบสภาในที่สุด แต่ในการเลือกตั้งสมัยที่ 4 พ.ศ. 2545 ซึ่งมีสภาพบริบทแวดล้อมที่คล้ายคลึงกันกับการเลือกตั้งสมัยที่ 3 พ.ศ. 2544 แตกต่างตรงที่มีการฮั้วกันทางการเมืองจัดสรรอำนาจทางการบริหารและประสานผลประโยชน์ทางการเมืองกันในกลุ่ม เป็นผลให้สภาพการบริหารการปกครองเทศบาลเมืองมาบตาพุดเป็นไปอย่างไม่มีปัญหาอุปสรรคเหมือนการเลือกตั้งครั้ง

ที่ผ่านมา ข้อมูลส่วนนี้เป็นการตอกย้ำถึงการชี้แจงการเมืองของกลุ่มการเมืองในเทศบาลเมืองมาบตาพุด และเป็นปัจจัยส่งเสริมให้กลุ่มชนชั้นนำกลุ่มนี้ดำรงอยู่ได้ในเทศบาลเมืองมาบตาพุด

ผลประโยชน์ทางการเมืองที่กลุ่มจะได้รับนอกจากตำแหน่งบริหารที่มีการจัดสรรในกลุ่มแล้ว ผู้ที่ได้รับจัดสรรตำแหน่งยังสามารถได้รับผลประโยชน์ในด้านอื่นๆ จากตำแหน่งหน้าที่ เช่น ได้รับเงินส่วนแบ่งจากโครงการประมูลก่อสร้างจากผู้รับเหมา ได้รับเงินส่วนแบ่งการการจัดซื้อ - จัดจ้าง ในเทศบาล หรือจากการสนับสนุนโครงการที่มีผลประโยชน์มาให้พวกพ้อง

ส่วนแบ่งโดยเฉลี่ยที่ผู้บริหารเทศบาลจะได้รับผลประโยชน์ประมาณร้อยละ 20 ของงบประมาณ กล่าวคือ งบประมาณเทศบาลเมืองมาบตาพุดมีประมาณ 200 ล้านบาท ผู้บริหารเทศบาลส่วนแบ่งจากวิธีการต่าง ๆ ร้อยละ 20 ของงบประมาณ คิดประมาณ 40 ล้าน ในจำนวนเงินทั้งหมดยังต้องมีการแบ่งปันจัดสรรอีกหลาย ๆ ฝ่าย เช่น สมาชิกในกลุ่ม ฝ่ายนิติบัญญัติ ข้าราชการที่เกี่ยวข้อง (ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม 1, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2545)

ผลของการนำรูปแบบการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงมาใช้ในการปกครองท้องถิ่น

การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชน

การเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงในเทศบาลเมืองมาบตาพุด ได้กระตุ้นประชาชนในมาบตาพุดให้สนใจการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลได้มากขึ้นกว่าระบบการเลือกตั้งในแบบสภา - นายกเทศมนตรี

ดังจะเห็นได้จากการมีส่วนร่วมในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยการเปรียบเทียบสถิติการมาใช้สิทธิ์เลือกตั้งของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุดระหว่างการเลือกตั้ง ภายใต้โครงสร้างสภา - นายกเทศมนตรี กับ โครงสร้างการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง ดังรายละเอียดดังนี้

ตาราง 1 แสดงจำนวนผู้มาใช้สิทธิในการเลือกตั้งปี 2535 - 2546

ปีการเลือกตั้ง	โครงสร้างการบริหาร	ผู้มาใช้สิทธิคิดเป็นร้อยละ
2535	สภา - นายกเทศมนตรี	58.64
*2536	สภา - นายกเทศมนตรี	28.93
*2537	สภา - นายกเทศมนตรี	53.29
2544	เลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง	71.80
2545	เลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง	69.97

* หมายถึง การเลือกตั้งซ่อม
ที่มาของข้อมูล เทศบาลเมืองมาบตาพุด

จากข้อมูลสถิติการมาใช้สิทธิเลือกตั้งของเทศบาลเมืองมาบตาพุดชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงกระตุ้นให้ประชาชนมาใช้สิทธิเลือกตั้งได้สูงกว่าการเลือกตั้งภายใต้โครงสร้างสภา - นายกเทศมนตรี อย่างไรก็ตามการเลือกตั้งครั้งแรกของเทศบาลเมืองมาบตาพุดในปี 2535 โดยในการเลือกตั้งครั้งนั้นเป็นการเลือกตั้งภายใต้โครงสร้างสภา - นายกเทศมนตรี มีผู้มาใช้สิทธิร้อยละ 58.64 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง แต่เมื่อการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงและมีการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2544 ปรากฏว่ามีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งถึงร้อยละ 71.80 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยมีผู้มาใช้สิทธิสูงกว่าการเลือกตั้งภายใต้โครงสร้างสภา - นายกเทศมนตรีถึงร้อยละ 13.16 ของผู้มาใช้สิทธิ

โดยสอดคล้องกับการสังเกตของผู้นำชุมชนในเขตมาบตาพุดเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์ตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนต่อการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง ที่มีการตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับเลือกตั้งภายใต้โครงสร้างสภา - นายกเทศมนตรี ดังคำกล่าวต่อไปนี้

"ผมมองในฐานะประธานชุมชน....ผมว่าการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง...แบบนี้มันทำให้คนในมาบตาพุดสนใจการเมืองท้องถิ่นมากขึ้นนะ...ช่วงเลือกตั้งไปไหนมาไหน...ชาวบ้านคุยกันถึงการเลือกนายกเทศฯ...ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะหาเสียงกัน....คู่มือ.....เหมือนการเมืองใหญ่เลย.....เลยทำให้คนสนใจมากขึ้น" (ประทุม ผ่องแผ้ว, สัมภาษณ์, 21 พฤศจิกายน 2545)

การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนต่อการเลือกตั้งครั้งนี้ส่วนหนึ่งมาจากการต่อสู้แข่งขันของกลุ่มการเมืองที่คุมอำนาจแบบเบ็ดเสร็จในเทศบาลเมืองมาบตาพุดต้องแตกออกเป็น 2 กลุ่มเพื่อช่วงชิงตำแหน่งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลกันเอง การแตกออกเป็น 2 กลุ่มในครั้งนี้ทำให้มีการแข่งขันในการรณรงค์หาเสียงกันมากกว่าการเลือกตั้งทุกครั้ง

แต่สิ่งที่น่าตั้งข้อสังเกตอีกประการหนึ่งของการตื่นตัวทางการเมืองต่อการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงของเทศบาลเมืองมาบตาพุด คือเงื่อนไขการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีอาจเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ทำให้ประชาชนตื่นตัวไปใช้สิทธิเลือกตั้งนั้น เพราะจากการศึกษาพบว่า การเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงของเทศบาลเมืองมาบตาพุดมีการทุ่มเงินซื้อเสียงกันขนาดหนัก มีการลงทุนกับการเลือกตั้งไม่ต่ำกว่า 20 ล้านบาท ในประเด็นนี้ก็เป็นที่น่าสังเกตว่าการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนมาจากโครงสร้างการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงหรือกระแสดูแลการซื้อเสียงแบบธุรกิจการเมือง

ปัญหาการซื้อเสียงและทุจริตในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง

การเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงในเทศบาลเมืองมาบตาพุดนอกจากทำให้กลุ่มพันธมิตรทางการเมืองท้องถิ่นในมาบตาพุดแตกออกเป็น 2 กลุ่ม ที่จะต้องช่วงชิง แข่งขันกันในการตำแหน่งนายกเทศมนตรี แล้วในการต่อสู้ช่วงชิงแข่งขันกันหาเสียงจะมีความเข้มข้น และดุเดือด เพราะต่างฝ่ายต่างต้องทำทุกวิถีทางที่จะให้ตัวแทนกลุ่มได้รับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรี สภาพการต่อสู้ช่วงชิงที่เข้มข้นระหว่างกลุ่มอำนาจ 2 กลุ่มทำให้มีการซื้อเสียงกันอย่างหนักในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงในเทศบาลเมืองมาบตาพุด พบว่าการซื้อเสียงในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงมีมากกว่าเลือกตั้งรูปแบบสภา - นายกเทศมนตรี ดังจะพบหลักฐานจากการสัมภาษณ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรี และทีมงานที่ลงสมัครสมาชิกสภาเทศบาล ที่ระบุตรงกันว่าการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงครั้งนี้ต้องใช้เงินทุนมากกว่าการเลือกตั้งในรูปแบบสภา

จากข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาการซื้อเสียงในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง เมื่อนำมาผนวกกับข้อมูลของสภาพการเมืองในเทศบาลเมืองมาบตาพุด ที่ถูกผูกขาดด้วยกลุ่มอำนาจในชุมชนเพียงกลุ่มเดียว (ปราโมทย์ ชานนท์ และวารี) ที่ร่วมกันฮั้วทางการเมืองและผูกขาดอำนาจการปกครองมายาวนาน ซึ่งสภาพการปกครองของกลุ่มการเมืองกลุ่มนี้สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยการจัดสรรผลประโยชน์ทางการเมืองที่ลงตัวให้แก่กันและกัน ในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง กลุ่มการเมืองที่ผูกขาดอำนาจปกครองกลุ่มนี้ก็จะร่วมมือกันในการหาเสียง ร่วมระดมทุน เพื่อต้องการเป็นเสียงข้างมากในสภาและการเสนอชื่อคนในกลุ่มของตนเข้าดำรงตำแหน่งบริหารนายกเทศมนตรี เทศมนตรี ประธานสภา โดยการสลับสับเปลี่ยนตำแหน่งจนครบวาระ รวมไปถึงการเจรจาต่อรองผลประโยชน์ทางการเมืองที่ตนเองจะได้รับจากกลุ่ม โดยสภาพการเมืองดังกล่าวอยู่ภายใต้รูปแบบการบริหารเทศบาลแบบสภา - นายกเทศมนตรี

การผูกขาดอำนาจทางการเมืองโดยกลุ่มอำนาจเพียงกลุ่มเดียวในเทศบาลเมืองมาบตาพุดเป็นผลให้สภาพการต่อสู้แข่งขันทางการเมืองในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลภายใต้โครงสร้างเดิมคือสภา - นายกเทศมนตรี กลุ่มการเมืองกลุ่มนี้ที่ผูกขาดอำนาจการปกครองในเทศบาลเมือง

มาบตาพุดจะได้เปรียบในทุกมิติไม่ว่าด้านเงินทุน ฐานเสียง ประสิทธิภาพทางการเมืองที่เป็นต่อคู่แข่งทางการเมืองกลุ่มอื่น ๆ

แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริหารเทศบาล โดยต้องให้ผู้บริหารต้องมาจากการเลือกตั้งโดยตรงเป็นผลให้กลุ่มการเมืองที่ผูกขาดอำนาจการปกครองในเทศบาลเมืองมาบตาพุดแตกออกเป็น 2 กลุ่มดังรายละเอียดที่ได้กล่าวในตอนต้น สภาพการแข่งขันในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงระหว่างกลุ่มที่แตกออกจากกลุ่มเดิม ด้วยกันจึงเป็นไปด้วยความเข้มข้น เพราะการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงในครั้งนี้ทั้ง 2 กลุ่มไม่ยอมฮั้วทางการเมืองทางการเมืองกันอย่างแน่นอน

ด้วยความที่ทั้ง 2 กลุ่มเคยผูกขาดอำนาจการปกครองในเทศบาลเมืองมาบตาพุดมายาวนานและผู้สมัครทั้ง 2 กลุ่มต่างมีฐานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคง มีพื้นฐานประสิทธิภาพทางการเมืองที่สูงเสียกัน การต่อสู้ในทางการเมืองโดยการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงครั้งนี้ ต่างฝ่ายต่างไม่ยอมแพ้กันง่าย ๆ กลยุทธ์ วิธีการต่าง ๆ ทั้งถูกกฎหมาย และผิดกฎหมาย ที่นำมาใช้ในการหาเสียงของผู้สมัครทั้ง 2 กลุ่ม เพื่อให้ตนเองชนะการเลือกตั้งได้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี

ในการศึกษาถึงกระบวนการบริหารการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงในส่วนของการจัดระบบห้วคะแนนของผู้สมัครพบว่า ต่างฝ่ายต่างมีการวางแผนในการจัดการคะแนนเสียงกันอย่างเป็นระบบเพื่อการบริหารคะแนนเสียงให้มีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการเตรียมความพร้อมในการซื้อเสียงในจุด (ชุมชน) ที่คะแนนของกลุ่มของตนเองเป็นรองอีกกลุ่มหนึ่ง โดยจะมีการชวเสี่ยงกันตลอดทุกสัปดาห์ ผ่านห้วคะแนนตั้งแต่ระดับในชุมชน ห้วคะแนนหลัก จนไปสู่ตัวผู้สมัครนายกเทศมนตรี เพื่อเตรียมการวางแผนบริหารคะแนนเสียงของตนดีขึ้นมานำคู่แข่ง ในส่วนนี้จะใช้ในชุมชนที่ไม่ใช่เป็นชุมชนฐานเสียงหลักของกลุ่มและของตัวเอง เป็นชุมชนที่มีความเป็นกลางชุมชนในลักษณะนี้ห้วคะแนนของแต่ละกลุ่มจะมีบทบาทมากในการเป็นตัวแทนผู้สมัครนายกเทศมนตรีในชุมชน (ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม 3, สัมภาษณ์, 2 ธันวาคม 2545)

ในการสรรหาห้วคะแนนของผู้สมัครนายกเทศมนตรีในมาบตาพุด ในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง เป็นผลให้ต้องมีการสรรหาห้วคะแนนกันใหม่ของผู้สมัครทั้ง 2 กลุ่ม อันเนื่องจากในอดีตผู้สมัครนายกเทศมนตรีทั้ง 2 กลุ่ม ต่างอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ในการหาเสียงภายใต้โครงสร้างการปกครองเทศบาลแบบสภา - นายกเทศมนตรี ก็ใช้ห้วคะแนนในกลุ่มเดียวกันหลังจากกลุ่มการเมืองได้แตกออกเป็น 2 กลุ่ม เมื่อมีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง ผู้สมัครทั้ง 2 กลุ่ม ต่างต้องวางตัวห้วคะแนนใหม่ ฐานในการวางตัวห้วคะแนนของผู้สมัครนายกเทศมนตรีต่างอาศัยฐานความสัมพันธ์กันต่อเนื่องจากในอดีตเพราะแม้ว่ากลุ่มการเมืองจะแตกไป แต่ห้วคะแนนยังมีความสัมพันธ์กับตัวบุคคลที่ลงสมัครยังคงมีอยู่ ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างผู้สมัคร

นายกเทศมนตรีและหัวหน้า จะมียุทธศาสตร์หลายลักษณะ เช่น ความเป็นเครือญาติ เป็นพรรคพวก เพื่อน-พวกพ้อง รวมไปถึงเครือข่ายอุดมการณ์และผลประโยชน์

กลุ่มหัวหน้ามีความสัมพันธ์กับตัวผู้สมัครนายกเทศมนตรีในลักษณะที่กล่าวข้างต้นจะจัดอยู่ในกลุ่มของหัวหน้าหลักจะเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้สมัครนายกเทศมนตรี มีการเกื้อกูลกันมาในด้านต่างๆ เช่น เงินทุน ผลประโยชน์ทางการเมือง อุดมการณ์ ตลอดจนเป็นที่วางใจในการให้การสนับสนุนแต่ผู้สมัครและสามารถเชื่อถือในข้อมูลของหัวหน้าเหล่านี้ได้ นอกจากนี้หัวหน้าหลักยังเป็นบุคคลที่สามารถสรรหาและแนะนำบุคคลที่จะมาเป็นหัวหน้าให้กับผู้สมัครนายกเทศมนตรีได้เพิ่มขึ้น เพราะหัวหน้าหลักที่ผู้สมัครได้วางตัวจะเป็นผู้กว้างขวาง และเป็นชนชั้นนำของชุมชนมีปัจจัยความพร้อมที่จะให้การสนับสนุนผู้สมัคร มีพรรคพวกเครือข่ายในมาบตาพุด

ในส่วนของหัวหน้าในระดับรองลงมาจากกลุ่มหัวหน้าหลักที่ผู้สมัครนายกเทศมนตรีที่จะต้องวางตัวไว้ให้เป็นหัวหน้าระดับรองลงมาจะมีอยู่ทุกชุมชนในเทศบาลเมืองมาบตาพุด กลุ่มหัวหน้าในระดับชุมชนนี้จะมียุทธศาสตร์มากในชุมชน เช่น การเป็นประธานชุมชน ประธานกลุ่มสตรี ประธานกลุ่มเยาวชน เป็นต้น ในการวางตัวหัวหน้าในระดับชุมชนของผู้สมัครนายกเทศมนตรีในเทศบาลเมืองมาบตาพุดแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือหัวหน้าเชิงอุดมการณ์ และหัวหน้าเชิงการเมือง

โดยการแบ่งครั้งนี้มีพื้นฐานของพฤติกรรมที่แสดงออกออกของหัวหน้า ในการสนับสนุนผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีของแต่ละฝ่าย และที่สำคัญจากการศึกษา ทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยเกี่ยวกับการเลือกตั้งในส่วนของการจัดประเภทหัวหน้าในการเลือกตั้งหลาย ๆ ระดับ พบว่ามีการแบ่งมีการประเภหัวหน้า เป็นหัวหน้าหลัก และหัวหน้ารอง ที่มีอธิบายพฤติกรรมการสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในการบริหารคะแนนเสียงที่มีลักษณะของอำนาจ อิทธิพล ความเป็นผู้กว้างขวางของหัวหน้า เครือข่าย กลวิธี การซื้อเสียงเป็นหลัก แต่ไม่มีการอธิบายลักษณะของหัวหน้าที่สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในพฤติกรรมมิติของอุดมการณ์ เช่น ความเป็นคนดี มีคุณธรรม มีความรู้ความสามารถ การตั้งใจจริงที่จะทำงานเพื่อส่วนรวม เป็นต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกจัดแบ่งประเภทของหัวหน้าตามฐานพฤติกรรมที่หัวหน้าแสดงออกในการสนับสนุนผู้สมัครในมิติที่แตกต่างกัน

หัวหน้าเชิงอุดมการณ์

จะเป็นกลุ่มคนที่มีตำแหน่งหน้าที่ที่เป็นทางการเช่น อดีตผู้ใหญ่บ้าน อดีตกำนัน ประธานชุมชน ประธานกลุ่มสตรี อสม. เป็นต้น หัวหน้ากลุ่มนี้มีความสัมพันธ์กับตัวผู้สมัครในส่วน

ของตำแหน่งหน้าที่ที่ผู้สมัครเคยสนับสนุนโครงการต่างๆ ในการพัฒนาชุมชน ในสมัยที่ผู้สมัครดำรงตำแหน่งในอดีต เช่น การสนับสนุนโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน การจัดแข่งขันกีฬาให้เยาวชนในชุมชน การสนับสนุนประกวดชุมชนในด้านต่างๆ ฯลฯ โดยโครงการพัฒนาเหล่านี้จะผ่านกลุ่มหัวคะแนนเชิงอุดมการณ์อีกทอดหนึ่ง รูปแบบและพฤติกรรมทางการเมืองของหัวคะแนนเชิงอุดมการณ์จะมีรูปแบบและพฤติกรรมทางการเมืองที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย ในการแสดงบทบาทของหัวคะแนนเชิงอุดมการณ์จะให้การสนับสนุนผู้สมัครโดยการประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนเห็นความสามารถในการพัฒนาชุมชนของผู้สมัครในอดีต ประชาสัมพันธ์โครงการต่าง ๆ ที่ชุมชนได้รับจัดสรรจากการบริหารของผู้สมัคร หรือการเสนอโครงการพัฒนาชุมชนในอนาคตถ้าผู้สมัครได้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี

หัวคะแนนเชิงอุดมการณ์จะเป็นหัวคะแนนที่สร้างภาพให้ผู้สมัครนายกเทศมนตรีและกลุ่มได้เป็นอย่างดี เพราะไม่มีภาพของผลประโยชน์ในการสร้างภาพอุดมการณ์พัฒนาของกลุ่มการเมือง เทศบาลเมืองมาบตาพุดที่ผ่านหัวคะแนนเชิงอุดมการณ์ ที่นิยมใช้กันคือวิธีการสนับสนุนให้หัวคะแนนเชิงอุดมการณ์ของกลุ่มที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างๆ ในชุมชนลงรับสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลสังกัดในกลุ่มของตนเอง เช่น ในกรณีของเจ้สาย คุณไผ่เราะ สนิทม่วง ซึ่งเป็นประธานชุมชนมาบตาพุดและมีบทบาทสำคัญในการประสานการพัฒนาชุมชนกับหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงเทศบาลเมืองมาบตาพุด จากภาพที่เป็นนักพัฒนาดังกล่าว จึงได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มทีมงานคุณภาพของคุณปราโมทย์ ให้ลงสมัครสมาชิกสภาเทศบาลในกลุ่มทีมงานคุณภาพ เพราะบทบาทของคุณไผ่เราะ สนิทม่วง ในชุมชนสามารถสร้างภาพตัวแทนอุดมการณ์การพัฒนาของกลุ่มทีมงานคุณภาพได้เป็นอย่างดี และส่วนหนึ่งคือการเป็นหัวคะแนนเชิงอุดมการณ์ให้กับกลุ่มในการหาเสียงให้หัวหน้ากลุ่มคือคุณปราโมทย์ ในการลงสมัครเป็นนายกเทศมนตรี หรือกรณี กำนันระนองโพธิ์นาค ประธานชุมชนวัดมาบตาพุด ที่บทบาทการพัฒนาชุมชนคล้ายคลึงกับ คุณไผ่เราะ สนิทม่วง และมีความสนิทสนมกับกลุ่มร่วมเย็นในฐานะหัวคะแนนเชิงอุดมการณ์ที่จะคอยประสานงานโครงการต่าง ๆ ที่ได้รับการจัดสรรจากเทศบาลเมืองมาบตาพุดหรือหน่วยงานอื่น ๆ ก็ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มร่วมเย็นของคุณชานนท์ ให้ลงสมัครสมาชิกสภาเทศบาลสังกัดกลุ่มร่วมเย็นเพื่อสร้างภาพอุดมการณ์การพัฒนาให้กลุ่มร่วมเย็น เช่นเดียวกับกรณีของคุณไผ่เราะ สนิทม่วง

หัวคะแนนเชิงการเมือง

หัวคะแนนในกลุ่มนี้มีความสำคัญกับตัวผู้สมัครนายกเทศมนตรี และหัวคะแนนหลัก รวมไปถึงนักการเมืองในระดับต่าง ๆ เป็นอย่างมาก ซึ่งแตกต่างกับหัวคะแนนในเชิงอุดมการณ์ที่จะมีความสัมพันธ์เพียงด้านเดียวคือความสัมพันธ์กับตัวผู้สมัครนายกเทศมนตรีแต่จะไม่มีความสัมพันธ์กับหัวคะแนนหลัก เพราะหัวคะแนนเชิงการเมืองนี้มีส่วนความสำคัญกับการบริหาร

คะแนนเสียงในชุมชนและกระบวนการหาเสียงในรูปแบบและพฤติกรรมทางการเมืองที่ขัดต่อกฎหมาย

ลักษณะของหัวคะแนนเชิงการเมืองจะเป็นหัวคะแนนอาชีพกล่าวคือ ในการเลือกตั้งทุกระดับในชุมชนหัวคะแนนเชิงการเมืองก็จะเป็นหัวคะแนนให้กับผู้สมัครในระดับต่าง ๆ เช่น ส.ส. สจ. สท. หัวคะแนนเชิงการเมืองนี้จะเป็นผู้มีประสบการณ์การหาเสียงเป็นอย่างมากแต่ไม่มีทุนและความพร้อมเพียงพอที่จะลงเล่นการเมืองเอง ในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กันกับผู้สมัครและหัวคะแนนหลักคือส่วนเกินจากเงินหาเสียงที่ได้รับจากผู้สมัครและหัวคะแนนหลัก หัวคะแนนเชิงการเมืองจะมีความสามารถในการวางแผนการหาเสียงในชุมชนเป็นอย่างมาก การปล่อยข่าวโจมตีคู่ต่อสู้ การปล่อยใบปลิว กลโกงเล่ห์เหลี่ยมในการหาเสียง หัวคะแนนเชิงการเมืองจะมีความชำนาญเป็นพิเศษ รวมไปถึงตรวจสอบคะแนนเสียงในชุมชนที่ตนเองเป็นหัวคะแนนได้อย่างแม่นยำ มีข้อมูลที่เชื่อถือได้ รู้ข้อมูลสถิติในการเลือกตั้งของชุมชนเป็นอย่างดี ในการดำเนินการซื้อเสียงของผู้สมัครในแต่ละชุมชน หัวคะแนนเชิงการเมืองจะมีบทบาทมากที่จะบริหารเงินในการซื้อเสียงต่อจากหัวคะแนนหลักและตัวผู้สมัคร เพราะรู้ข้อมูลในชุมชนเป็นฐานทำให้สามารถคาดการณ์ในการปล่อยเงินได้ว่า จะปล่อยแค่ไหนอย่างไร เพราะบางชุมชนไม่ต้องปล่อยเงินซื้อกันทั้งชุมชน เพียงปล่อยไปบางส่วนแล้วปล่อยข่าวโจมตีคู่แข่งเพื่อทำลายคู่ต่อสู้ให้คะแนนตกโดยเฉพาะ หรือชุมชนไหนจะปล่อยเป็นรายคน รายครอบครัว หรือซื้อเท่าที่ต้องการคะแนน การจัดการในลักษณะดังกล่าวจะเป็นหน้าที่ของหัวคะแนนเชิงการเมือง

ในการปล่อยเงินในแต่ละครั้งจะมีการติดตามควบคุมคะแนนเสียงกันอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ขั้นตอนการจ่าย จำนวนเงินที่จ่ายไป จำนวนคะแนนเสียง จนควบคุมไปจนถึงวันใช้สิทธิ์ ในการติดตามควบคุมเงินและคะแนนเสียงนี้หัวคะแนนเชิงการเมืองจะมีเครือข่ายของตนเอง อย่างที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่าหัวคะแนนในเชิงการเมืองจะเป็นหัวคะแนนให้กับผู้สมัครเลือกตั้งในทุกระดับ หัวคะแนนเชิงการเมืองจึงต้องสร้างเครือข่ายของตนเองที่จะทำหน้าที่คอยควบคุมคะแนนเสียงกันเป็นทอด ๆ ไปทั้งในส่วนที่จ่ายเป็นครอบครัว หรือจ่ายเป็นรายคน เช่น ในกรณีต้องการคะแนนเสียงในชุมชนหนึ่ง 200 คะแนน หัวคะแนนเชิงการเมืองแบ่งเครือข่ายของตนเข้าไปจ่ายเงินและควบคุม 1 คน ต่อ 20 คะแนนเสียง หรือ 1 คนต่อ 10 คะแนนเสียง ความแตกต่างตรงนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในขณะนั้นว่ารุนแรงแค่ไหนและความเชื่อถือได้ของผู้รับเงินไปจากเครือข่ายของหัวคะแนนเชิงการเมือง ในการควบคุมคะแนนเสียง นอกจากใช้วิธีแบ่งเครือข่ายเข้าครอบคลุมเป็นอัตราส่วนต่าง ๆ ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว และจะควบคุมไปจนถึงวันเลือกตั้งโดยหัวคะแนนเชิงการเมืองจะให้เครือข่ายของตนเข้าไปสังเกตการณ์ในคูหาเลือกตั้งในชุมชนต่าง ๆ ที่ผู้สมัครที่หัวคะแนนเชิงการเมืองเป็นหัวคะแนนให้

อย่างในวันเลือกตั้งครั้งล่าสุด 11 กันยายน 2545 ที่ผู้วิจัยได้เข้าสังเกตการเลือกตั้งในบริเวณชุมชนมาบชะลูุด จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งเกี่ยวกับบุคคลที่คอยชักจูงคนมาใช้สิทธิ์เลือกตั้ง พบว่าเป็นคนเครือข่ายของห้วคะแนนเชิงการเมืองที่จะให้เครือข่ายของตนเข้าไปสังเกตการณ์ถึงคูหาเลือกตั้งเพื่อเร่ชักข้อมูลว่ากลุ่มคนที่ตนเองปล่อยเงินไปมาใช้สิทธิ์เลือกตั้งกันตามจำนวนหรือไม่ และตรวจสอบกับผลคะแนนที่ฝ่ายตนได้รับว่าสอดคล้องกับการมาใช้สิทธิ์ของกลุ่มที่ตนเองปล่อยเงินไปหรือไม่ การตรวจติดตามควบคุมด้วยวิธีดังกล่าวเมื่อประกาศผลคะแนนห้วคะแนนเชิงการเมืองจะรู้ได้ทันทีว่าการปล่อยเงินในครั้งนี้ประสบความสำเร็จหรือไม่

การติดตามควบคุมในลักษณะข้างต้นนอกจากเป็นการควบคุมคะแนนเสียงที่ห้วคะแนนเชิงการเมืองได้ปล่อยเงินไปในการซื้อเสียง ยังเป็นการตัดไม่ข่มนามผู้มาใช้สิทธิ์เลือกตั้งให้เกิดความเกรงกลัวและต้องเลือกผู้สมัครที่ตนเองได้รับเงินมา เพราะการนับคะแนนที่หน่วยเลือกตั้งที่เป็นหน่วยเล็ก ๆ มีผู้มาใช้สิทธิ์ไม่มากทำให้ผู้สมัครรู้ได้เลยว่าคนที่ตนได้จ่ายเงินไปทำตามเงื่อนไขที่ตกลงกันไว้หรือไม่ จากประเด็นดังกล่าวทำให้ผู้รับเงินจากผู้สมัครคนใดมาแล้วไม่เลือกผู้สมัครคนนั้นเพราะถ้าไม่เลือกเท่ากับผิดสัญญาและอาจส่งผลต่อความปลอดภัยของตนเอง

รูปแบบการซื้อเสียงและการทุจริตในการหาเสียงการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองมาบตาพุดจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่ไม่ประสงค์ออกนาม สามารถระบุถึงรูปแบบการซื้อเสียงและพฤติกรรมการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองมาบตาพุดได้ดังนี้

1. การซื้อเสียง โดยผ่านห้วคะแนนเชิงการเมือง คือห้วคะแนนเชิงการเมืองจะนำเงินไปจ่ายให้ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งทั้งที่เป็นรายบุคคลหรือเหมาจ่ายทั้งครอบครัว แล้วแต่กรณีสถานการณ์การเมืองในขณะนั้น โดยผู้สมัครไม่ต้องลงไปดำเนินการเอง ในการซื้อเสียงโดยผ่านห้วคะแนนเชิงการเมืองจะมีการแบ่งเป็นสาย ๆ ให้แต่ละหน่วยเลือกตั้งหรือชุมชน และผลตอบแทนที่ห้วคะแนนเชิงการเมืองได้รับจากผู้สมัครแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือส่วนเกินจากเงินที่ผู้สมัครให้มาหาเสียง และโดยการตกลงกันระหว่างผู้สมัครและห้วคะแนนเชิงการเมืองว่าหากได้จำนวนเสียงเลือกตั้งเท่าใดจะได้ค่าตอบแทนเป็นจำนวนเงินเท่าใด ในการซื้อเสียงในลักษณะนี้ผู้สมัครจะให้ห้วคะแนนเชิงการเมืองตามชุมชนต่าง ๆ ในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุดหยังเสียงในชุมชนอยู่เป็นระยะ ๆ เพื่อประเมินการหุ้มซื้อเสียง จะหุ้มมากน้อยแค่ไหนจึงจะตรงตามเป้าที่ผู้สมัครต้องการ ในการควบคุมคะแนนเสียงห้วคะแนนเชิงการเมืองจะให้เครือข่ายของตนเข้าครอบคลุมรับผิดชอบหนึ่งคนต่อ 5 - 10 ครอบครัว หรือ 1 คนต่อ 10 - 20 คะแนนเสียง

2. วิธีการซื้อเสียงโดยผ่านระบบตัวแทนที่เป็นผู้กว้างขวางและมีอิทธิพลในชุมชน วิธีการซื้อเสียงในลักษณะนี้มีเป้าประสงค์คือการตัดคะแนนเสียงคู่แข่งขันของคนที่ให้น้อยลง กระบวนการซื้อเสียงจะติดต่อผ่านผู้กว้างขวางในชุมชน ผู้นำท้องถิ่น นักการเมืองท้องถิ่น ในระดับอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับตัวผู้สมัครนายกเทศมนตรีให้ช่วยเหลือในการซื้อเสียง โดยผู้จะสมัครจะขอให้ผู้นำ หรือนักการเมืองท้องถิ่นเหล่านี้ไปขอและชักชวนให้ผู้มีสิทธิไปลงคะแนนให้กับตัวผู้สมัคร โดยจ่ายเงินให้ตามจำนวนผู้ไปใช้สิทธิ วิธีการดังกล่าวจะทำให้ประชาชนที่มีความผูกพันกับผู้กว้างขวางในชุมชน หรือนักการเมืองท้องถิ่น จะเกิดความเกรงใจต่อการขอร้องจากผู้กว้างขวาง หรือนักการเมืองท้องถิ่น วิธีการนี้ถือได้ว่าเป็นการตัดคะแนนของคู่ต่อสู้ที่ดีวิธีหนึ่ง

3. วิธีการซื้อเสียงตามข้อเสนอของผู้ใช้สิทธิเอง วิธีการนี้ผู้ใช้สิทธิจะเข้าไปหาผู้สมัครเอง หรือผ่านหัวหน้าคะแนนเชิงการเมืองโดยการเข้าไปเสนอว่าตนเองมีเครือข่ายที่เป็น พรรคพวก เครือญาติ อยู่จำนวนหนึ่งและพร้อมที่จะให้การสนับสนุนแก่ผู้สมัครโดยเสนอเงื่อนไขเป็นเงินจำนวนหนึ่ง จะจำนวนเท่าใดจะขึ้นอยู่กับจำนวนเครือข่ายของผู้เสนอ หรือการตกลงกับหัวหน้าคะแนนเชิงการเมือง ในส่วนนี้ก็จะขึ้นอยู่กับความเชื่อมั่นของหัวหน้าคะแนนเชิงการเมืองต่อผู้เสนอเงื่อนไขดังกล่าว

4. วิธีการซื้อเสียงโดยผ่านองค์กรของหัวหน้าคะแนนเชิงอุดมการณ์ การซื้อเสียงในลักษณะนี้จะไม่มุ่งเน้นไปสู่ตัวผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยตรง แต่จะใช้เงินในการบริจาค สนับสนุน กิจกรรมในชุมชน โดยผ่านหัวหน้าคะแนนเชิงอุดมการณ์ เช่น การที่ผู้สมัครให้เงินกับคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน หรือกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน การมอบเงินบริจาคให้กับทางวัด หรือบริจาคเงินช่วยเหลือโรงเรียน การให้ทุนการศึกษา การซื้อเสียงในลักษณะดังกล่าวเป็นการสร้างภาพของอุดมการณ์พัฒนาของผู้สมัครที่จะสื่อสะท้อนให้ชาวบ้านได้เห็นและเกิดการศรัทธาและจะนำไปสู่สนับสนุนตัวผู้สมัคร

5. การให้สัญญาแลกเปลี่ยนระหว่างผู้สมัครกับชุมชน ในการหาเสียงในแต่ละชุมชนสิ่งที่พบมากที่สุดคือปัญหาสาธารณะต่าง ๆ ของชุมชน เช่น ปัญหาน้ำประปา ถนนในชุมชน ไฟฟ้าในชุมชน ฯลฯ คนในชุมชนจะบอกกล่าวถึงปัญหาที่ตนเองประสบอยู่ให้ผู้สมัครรับรู้ ผู้สมัครก็จะให้สัญญากับทุกชุมชนว่าถ้าตนเองคนในชุมชนให้การสนับสนุนตนเป็นนายกเทศมนตรีจะแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น พร้อมกันนั้นผู้สมัครจะได้โอกาสโจมตีผู้สมัครคู่แข่งที่เคยดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง ที่ไม่สนใจต่อปัญหาสาธารณะในชุมชนปล่อยให้ประชาชนต้องเดือดร้อน

6. การเร่งซ่อมแซมและจัดการปัญหาสาธารณะในชุมชน ในส่วนนี้จะเป็วิธีการที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีก่อนจะมีการเลือกตั้ง เมื่อถึงเวลาใกล้ที่จะ

เลือกตั้ง จะเริ่มซ่อมแซมและก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานให้แก่ชุมชน หรือ ไปประชาสัมพันธ์ถึงโครงการต่าง ๆ ที่จะทำต่อไปในอนาคตถ้าตนได้รับเลือกตั้งอีกสมัย ให้ประชาชนในชุมชนได้รับทราบข้อมูล เมื่อถึงฤดูกาลหาเสียงก็จะนำผลงานเหล่านี้มาหาเสียงและชี้ให้เห็นผลงานของตนเองที่ทำไว้ในสมัยที่ผ่านมา และเพื่อขอการสนับสนุนจากชุมชนในลักษณะ "สร้างงานต่อ ก่องานใหม่" ซึ่งวิธีการดังกล่าวมีลักษณะของการต้องการสร้างภาพให้คนในชุมชนได้เห็นความมุ่งมั่นในการทำงานสาธารณะรับใช้ชุมชนต่อไปของตัวผู้สมัครเอง ในประเด็นดังกล่าวที่จะต้องเร่งสำรวจและเร่งซ่อมแซมจัดการปัญหาสาธารณะที่ยังเป็นปัญหาต่อชุมชน เพื่อป้องกันการโจมตีจากคู่แข่งเวลาเข้าไปหาเสียงในชุมชนที่มีปัญหาเกิดขึ้น

7. การพนัน เป็นเกมสการหาเสียงอย่างหนึ่งที่หวัะแนนเชิงการเมืองใช้ในการหาเสียงเป็นการซื้อเสียงทางอ้อมจากกลุ่มคนที่เล่นพนัน โดยหวัะแนนเชิงการเมืองจะให้คนตั้งราคาการพนันต่อผู้สมัครฝ่ายตรงข้ามให้เป็นต่อและตั้งราคาไว้สูง แล้วตั้งราคาพนันผู้สมัครที่หวัะแนนสนับสนุนให้เป็นรองในราคาต่ำเข้าไว้ การตั้งราคาต่อรองดังกล่าวเพื่อล่อผู้เล่นการพนันที่จะหวังเอาเงินจากการรองผู้สมัครที่หวัะแนนเชิงการเมืองสนับสนุนอยู่ ก็ต้องพยายามหาเสียงให้ผู้สมัครที่เป็นรอง การซื้อเสียงในลักษณะนี้บางครั้งหวัะแนนเชิงการเมืองก็จะให้พรรคพวกของตนรับพนันกับผู้สมัครฝ่ายตรงข้ามเพื่อก่อให้เกิดความปั่นป่วน โดยใช้การพนันทำลายเสียงของผู้สมัครฝ่ายตรงข้าม

8. การจัดยานพาหนะรับส่งผู้ใช้สิทธิในวันเลือกตั้ง โดยในวันเลือกตั้งผู้สมัครจะจัดยานพาหนะรับ – ส่ง อำนาจความสะดวกให้ผู้สิทธิเลือกตั้งที่อยู่ห่างไกลจากหน่วยเลือกตั้ง เพื่อมาลงคะแนนให้กับตน ในการจัดพาหนะรับส่งอาจมีการจ้างเหมาพาหนะจากผู้สิทธิที่มีรถในการรับ – ส่ง ผู้มาใช้สิทธิ หรือให้เบิกน้ำมันได้เต็มที่ในวันเลือกตั้ง การรับ – ส่งผู้สิทธินี้ยังถือได้ว่าเป็นการควบคุมคะแนนเสียงวิธีการหนึ่งของหวัะแนนเชิงการเมือง เพราะการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ เวลาหย่อนบัตรเลือกตั้งในหีบก็จะเป็นชุดหนึ่ง ถ้าผู้สิทธิเลือกตั้งทำตามเงื่อนไขสัญญาที่ได้ซื้อเสียงกันไว้แล้วเมื่อนับคะแนน ผู้สมัครที่หวัะแนนเชิงการเมืองก็จะได้คะแนนออกมาเป็นชุดตามจำนวนคนที่จัดพาหนะมารับ – ส่ง หรือถ้าคะแนนแตกกระจายไม่ออกมาเป็นชุด หวัะแนนเชิงการเมืองก็สามารถรู้ได้ทันทีว่าผู้สิทธิไม่ทำตามเงื่อนไข

9. การซื้อหน่วยเลือกตั้ง คือการซื้อกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งทั้งชุด ในวิธีเหมาจ่ายจำนวนเท่าใดขึ้นอยู่กับจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในการซื้อหน่วยเลือกตั้งจะซื้อหน่วยเลือกตั้งที่อยู่ห่างไกลจากชุมชนหลักอันเนื่องจากปลอดภัยจากการตรวจควบคุมจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ การซื้อและหน่วยเลือกตั้งที่สามารถทุจริตได้ง่าย เช่น หน่วยเลือกตั้งที่ผู้มาใช้สิทธิแล้วกลับไม่ติดตามดูผลจนปิดหีบเลือกตั้ง หรือจนถึงการนับคะแนน ปลอมให้กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งทำหน้าที่กันตาม

คำพัง การซื้อหน่วยเลือกตั้งถือว่าเป็นกลโกงได้ผลแน่นอน การซื้อหน่วยเลือกตั้งไม่จำเป็นต้องซื้อทุกหน่วย กลโกงในการซื้อหน่วยเลือกตั้งกรรมการที่ถูกซื้อด้วยพยายามแอบดูการลงคะแนนของผู้ใช้สิทธิที่รับเงินไปว่าลงให้กับผู้สมัครที่เขารับเงินมาหรือไม่ เมื่อใกล้ปิดหีบถ้าตรวจดูว่าใครยังไม่มาใช้สิทธิกรรมการจะช่วยกันใช้สิทธิเลือกผู้สมัครที่ตนรับเงินมาแทนจนกระทั่งปิดหีบเลือกตั้งหรือการนับบัตรกรรมการจะสามารถโกงคะแนนให้แก่ผู้สมัครที่ตนรับเงินมาได้ด้วยการ นับบัตรเสียเป็นบัตรดีที่ลงคะแนนให้ผู้สมัครของตน นับบัตรคะแนนที่ลงให้ฝ่ายตรงข้ามว่าเป็นบัตรเสีย หรือถ้าไม่มีคนไปสังเกตก็จะทำการนับให้ช้าๆ รอฟังคะแนนของฝ่ายตรงข้ามตามหน่วยอื่น ๆ ถ้าฝ่ายตรงข้ามคะแนนสูงกว่า ก็จะใส่บัตรผิดลงไป

10. การเวียนเทียนบัตรผี เป็นวิธีการที่ใช้กับหน่วยเลือกตั้งที่ถูกซื้อแล้วในการใช้สิทธิที่เรียกว่าเวียนเทียนบัตรผีคือการใช้ใบเหลืองแทนบัตรประชาชน เพราะไม่มีรูป เจ้าหน้าที่ประจำหน่วยก็จะทำที่ไม่ตรวจสอบอะไรมากนัก และจะใช้บัตรเหลืองเวียนกันลงคะแนน

11. การเวียนเทียนบัตรปลอม วิธีการนี้จะให้คนแรกเข้าไปหย่อนบัตรเลือกตั้งเลือกตั้งแล้ว แอบเอาบัตรจริงออกมา หัวคะแนนเชิงการเมืองหรือเครือข่ายจะนำมากาเลือกผู้สมัครที่ตนสนับสนุน แล้วให้คนที่ 2 เข้าไปหย่อนบัตรที่กาเครื่องหมายไว้แล้ว แล้วซ่อนบัตรจริงออกมาแลกกับเงินที่หัวคะแนนจะเป็นคนจ่ายให้ หมุนเวียนกันต่อๆ ไปจนเป็นที่พอใจในคะแนน

12. การทำลายโปสเตอร์ แผ่นประชาสัมพันธ์ วิธีการนี้ผู้สมัครจะให้คนของตนไปล้มป้ายประชาสัมพันธ์ของตนเอง เผาหรือเอาไปทิ้งทะเล หรือทำลายโปสเตอร์ของตนเอง แล้วอ้างว่าเป็นการทำลายของฝ่ายตรงข้ามในการใช้วิธีการที่ไม่เหมาะสม เป็นนักเลง อันธพาล ที่มาทำลายป้ายประชาสัมพันธ์ของตนเอง โจมตีฝ่ายตรงข้าม

13. การสร้างคะแนนสงสาร โดยการปล่อยข่าวที่ถูกฝ่ายตรงข้ามทำร้าย ลอบยิง นำหลักฐานมาให้ชาวบ้านเห็นว่าตนเองหรือ หัวคะแนนของตนโดนทำร้ายอย่างไรบ้าง เพื่อให้ประชาชนเกิดความสงสาร แต่หลักฐานที่เกิดขึ้นเป็นการสร้างขึ้นมาเพื่อเรียกคะแนนสงสาร เช่น ยิงรถตัวเอง แล้วอ้างว่าโดนลอบยิงจากฝ่ายตรงข้าม ในส่วนนี้จะใช้กับฝ่ายตรงข้ามหรือผู้สนับสนุนฝ่ายตรงข้ามที่มีปัญหาความขัดแย้งในประเด็นนี้กันมาก่อน เพราะจะทำให้ดูสมจริงเนื่องจากชาวบ้านจะมีข้อมูลความขัดแย้งระหว่างบุคคลทั้ง 2 เป็นพื้นฐานอยู่ก่อนแล้ว

14. การปราศรัยโจมตีฝ่ายตรงข้าม ในการปราศรัยโจมตีฝ่ายตรงข้ามมักจะโจมตีในด้านผลงานในอดีต ความผิดพลาดที่เกิดขึ้น การทุจริต และรวมไปถึงเรื่องส่วนตัวของผู้สมัครฝ่ายตรงข้าม เช่น เป็นการทุจริตโครงการต่าง ๆ ในสมัยดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี พฤติกรรมของฝ่ายตรงข้ามที่เป็นคนขี้เมา เป็นอันธพาล เป็นนักเที่ยวราตรี เป็นเสีอผู้หญิง ไม่ทำงานหน้าที่ให้ประชาชนอย่างสมบูรณ์

ปัญหาการบริหารงานเทศบาลโดยนายกเทศมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรง

จากการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงของเทศบาลเมืองมาบตาพุดในวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2544 ซึ่งเป็นเทศบาลลำดับที่ 6 ของประเทศไทย ผลการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง เทศบาลเมืองมาบตาพุด ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีคือ คุณปราโมทย์ จากทีมงานคุณภาพ แต่เสียงข้างมากในสภาได้แก่ทีมงานร่วมเย็น ของคุณชานนท์ ซึ่งได้รับการเลือกตั้งถึง 15 คน แต่ตัวคุณชานนท์เองพ่ายแพ้การเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง ทำให้นายกเทศมนตรีมีเสียงข้างน้อย (3 คน) ในสภาเทศบาลเมืองมาบตาพุด

ในการบริหารงานเทศบาลนายกเทศมนตรีต้องแถลงปฏิญาณตนและนโยบายต่อสภาเทศบาลโดยไม่มีการลงมติความไว้วางใจ ภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันที่เข้าดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี ตามมาตรา 48 ทศ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 11 พ.ศ. 2543 ผู้ว่าราชการจังหวัดระยองได้ประกาศเรียกประชุมสภาเทศบาลเมืองมาบตาพุดครั้งแรกตาม มาตรา 24 วรรคสอง และมาตรา 25 วรรคสอง พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 11 เมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2544 เพื่อให้นายกเทศมนตรีได้แถลงนโยบายต่อสภาเทศบาลเมืองมาบตาพุด

การประชุมสภาเทศบาลเมืองมาบตาพุดเพื่อให้นายกเทศมนตรีแถลงนโยบาย แต่ฝ่ายสภาเสียงข้างมากของทีมงานร่วมเย็นมีเจตนาไม่เปิดโอกาสให้นายกเทศมนตรีได้ปฏิญาณตนและแถลงนโยบาย ด้วยการพยายามเล่นเกมส่ทางการเมืองและใช้อำนาจและกระบวนการทางสภาเพื่อไม่ให้นายกเทศมนตรีได้ปฏิญาณตนและแถลงนโยบายได้ โดยใช้กลเกมส่ทางการเมืองดังนี้

1. เสนอให้เลื่อนวาระการประชุมในการปฏิญาณตนและแถลงนโยบายของนายกเทศมนตรีโดยการอ้างว่า นายกเทศมนตรีไม่มีความพร้อมในการแถลงนโยบาย ก่อนการแถลงนโยบายนายกเทศมนตรีสมควรที่จะจัดทำนโยบายมาในรูปแบบเอกสารเพื่อให้สภาสามารถตรวจสอบได้ พร้อมกับนำเสนอให้สมัชชิสภาทำความเข้าใจเป็นการล่วงหน้า 3 วัน
2. เมื่อถึงวาระการประชุมที่จะต้องให้นายกเทศมนตรีได้ปฏิญาณตนและแถลงนโยบายที่ได้เสนอเลื่อนการประชุมในนัดก่อน สมาชิกเสียงข้างมากก็จะเดินออกจากห้องประชุม ทำให้ไม่ครบองค์ประชุมต้องปิดการประชุมเป็นผลให้นายกเทศมนตรีได้ปฏิญาณตนและแถลงนโยบาย
3. การที่สมาชิกเสียงข้างมากยื่นหนังสือลาประชุมสภาเทศบาลต่อประธานสภา เป็นเหตุให้ไม่สามารถประชุมสภาเทศบาลได้ เพราะมีสมาชิกไม่ครบองค์ประชุม
4. สมาชิกเสียงข้างมากได้ทำหนังสือถึงผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง กรณีการไม่สามารถแถลงนโยบายต่อสภาเทศบาลเมืองมาบตาพุดของนายกเทศมนตรีเมื่อพ้นกำหนด 30 วัน นับตั้งแต่

วันที่เข้ารับตำแหน่งว่าชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ โดยการอ้างถึงการรอคำตอบข้อหาเรื่อจากทางจังหวัด แต่เป้าประสงค์คือการยืดเวลาไม่ให้นายกเทศมนตรีได้พิจารณาและแถลงนโยบาย

5. การทำหนังสือร้องเรียนต่อประธานกรรมการการปกครอง สภาผู้แทนราษฎร และผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง เรื่อง การที่นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองมาบตาพุดปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบกรณีการจัดซื้อ – จัดจ้าง และการจ้างลูกจ้างในเทศบาลเมืองมาบตาพุด ว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยที่นายกเทศมนตรียังไม่ได้พิจารณาและแถลงนโยบายต่อสภาเทศบาล

จากวิธีการและเกมส่ทางการเมืองโดยผ่านกระบวนการสภาของเสียงข้างมากทำให้นายกเทศมนตรีไม่สามารถพิจารณาและแถลงนโยบายต่อสภาเทศบาล ในส่วนนี้ทั้งตัวนายกเทศมนตรี คุณปราโมทย์ ได้พยายามที่จะต่อรองโต้เถียงปัญหาการไม่สามารถบริหารงานเทศบาลของตนได้ กับคุณชานนท์ แกนนากลุ่มทีมงานคุณภาพที่มีเสียงข้างมากในสภา ด้วยวิธีการต่าง เช่น เสนอตำแหน่งรองนายกเทศมนตรีให้คุณชานนท์ การเสนอซื้อตัวสมาชิกทีมงานคุณภาพ การแบ่งงบประมาณระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายสภา การขอร้องผู้ใหญ่ที่คุณชานนท์ ให้ความเคารพช่วยเจรจาต่อรอง แต่ไม่ประสบความสำเร็จคุณชานนท์ ไม่ยอมรับเงื่อนไขข้อเสนอของคุณปราโมทย์

นอกจากคุณปราโมทย์ ที่พยายามโต้เถียงต่อรองกับคุณชานนท์ เพื่อที่จะให้ตนเองสามารถบริหารงานเทศบาลได้ ทางจังหวัดระยองโดยผู้ว่าราชการจังหวัดระยองในขณะนั้นก็ได้ประสานงานอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น เช่น การเร่งรัดเพื่อให้นายกเทศมนตรีพิจารณาและแถลงนโยบายต่อสภาเทศบาลถึง 8 ครั้งแต่ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะเสียงข้างมากในสภาไม่ให้ความร่วมมือ หรือการนัดทานข้าวเพื่อเจรจาก็จะได้รับการปฏิเสธจากคุณชานนท์ ทุกครั้งหากรู้ว่าการนัดทานข้าวครั้งนั้นเพื่อเจรจาโต้เถียงให้นายกเทศมนตรีได้แถลงนโยบาย

ความขัดแย้งที่นายกเทศมนตรีไม่สามารถพิจารณาและแถลงนโยบายต่อสภาเทศบาลและไม่สามารถคุมเสียงข้างมากในสภาเทศบาลเมืองมาบตาพุดได้ ในการเสนอความเห็นชอบในการพิจารณาร่างแผนพัฒนาเทศบาล 5 ปี และแผนพัฒนาประจำปี 2545 ซึ่งประมาณการงบประมาณไว้ 184,753,401 บาท แต่เสียงข้างมากไม่ผ่านการเห็นชอบ ทำให้นายกเทศมนตรีไม่สามารถเสนอร่างเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2545 ได้

จากประเด็นดังกล่าวทำให้เทศบาลเมืองมาบตาพุดไม่สามารถพัฒนาและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในเขตเทศบาลได้ ก่อให้เกิดความเสียต่อประชาชน ชุมชน ราชการ เพราะผ่านการเลือกตั้งมาเป็นเวลา 8 เดือน แต่นายกเทศมนตรียังไม่สามารถบริหารงานได้ ทางจังหวัดระยองจึงรายงานเสนอความคิดเห็นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ร.ต.อ. ดร.ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ ในขณะนั้น เพื่อให้ยุบสภาเทศบาล

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ร.ต.อ. ดร.ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ ในขณะนั้น ได้มีคำสั่งให้ยุบสภาเทศบาลเมืองมาบตาพุดเมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม พ.ศ. 2545

เลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงมีผลกระทบต่อโครงสร้างอำนาจในชุมชน

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการบริหารงานเทศบาลเมืองมาบตาพุดของนายกเทศมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงนั้นชี้ให้เห็นว่า การนำรูปแบบการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงมาใช้ในเทศบาลเมืองมาบตาพุดนั้นมีผลกระทบต่อโครงสร้างอำนาจในชุมชน เพราะจากการศึกษาถึงโครงสร้างอำนาจในเทศบาลเมืองมาบตาพุดมีลักษณะรูปแบบธุรกิจการเมืองกลุ่มเดียว (ชานนท์ ปราโมทย์ และวารี) ที่ผูกขาดอำนาจการปกครองเทศบาลเพียงกลุ่มเดียวและยาวนานภายใต้โครงสร้างการบริหารเทศบาลแบบสภา - นายกเทศมนตรี โดยใช้ระบบการฮั้วทางการเมืองเป็นเครื่องมือดำเนินการ ด้วยการจัดสรรผลประโยชน์ทางการเมือง การสลับสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันบริหารจนครบวาระ

แต่เมื่อมีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงของเทศบาลเมืองมาบตาพุด การนำรูปแบบดังกล่าวมาใช้ได้เกิดส่งผลกระทบต่อโครงสร้างอำนาจในเทศบาลเมืองมาบตาพุด เห็นได้จากเลือกตั้งที่กลุ่มการเมืองที่เคยเป็นฮั้วทางการเมืองกันต้องต่อสู้แข่งขันกันเองในการลงสมัครนายกเทศมนตรี การต่อสู้ทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีของกลุ่มการเมืองทั้ง 2 กลุ่ม เริ่มต้นตั้งแต่กระบวนการบริหารการเลือกตั้งที่เข้มข้นดุเดือด ด้วยวิธีการ กลยุทธ์ เงินทุน ด้วยการสนับสนุนจากกลุ่มการเมืองหลักในจังหวัดระยอง

จากประเด็นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการนำรูปแบบการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงมาใช้ในเทศบาลเมืองมาบตาพุดมีผลกระทบต่อโครงสร้างอำนาจในเทศบาลเมืองมาบตาพุดเป็นอย่างมาก เพราะการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงทำให้กลุ่มการเมืองที่ผูกขาดอำนาจการปกครองในเทศบาลเมืองมาบตาพุดต้องแตกออกเป็น 2 กลุ่มแล้วมาต่อสู้เพื่อแย่งชิงอำนาจปกครองกันเอง เมื่อกลุ่มอำนาจหนึ่งได้ครองตำแหน่งนายกเทศมนตรี แต่กลุ่มอำนาจหนึ่งได้เสียงข้างมากในสภา และทั้ง 2 กลุ่ม ไม่ยอมร่วมมือในการฮั้วทางการเมืองอย่างในอดีตกัน และเลือกที่จะต่อสู้กันทางการเมืองผลที่ออกมาคือไม่สามารถบริหารได้ต้องยุบสภาในที่สุด

การนำรูปแบบการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงมาใช้ในเทศบาลเมืองมาบตาพุดก่อให้เกิดกระทบโครงสร้างอำนาจในเทศบาลเมืองมาบตาพุดแล้วยังเชื่อมโยงกระทบไปถึง โครงสร้างอำนาจในระดับจังหวัดระยอง กล่าวคือโครงสร้างอำนาจในจังหวัดระยองแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มหลัก คือกลุ่มบ้านค่าย ของ ส.ส. ช้าง (คุณปิยะ ปิตุเตชะ) และ ส.ส. สาทิต ปิตุเตชะ กลุ่มบ้านเพ ของอดีต ส.ส. ยงยศ อรุณเวสสะเศรษฐและเจ็กิมฮ่อ และกลุ่มเกล้ง ของ ส.ส. เสริมศักดิ์ การุณ โดยกลุ่มอำนาจทั้ง 3 กลุ่มต่างมีพื้นที่อำนาจการเมืองของตนอย่างชัดเจน

การเข้ามามีบทบาทของกลุ่มอำนาจหลักในจังหวัดระยองต่อการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงของเทศบาลเมืองมาบตาพุด กลุ่มอำนาจหลักจะให้การสนับสนุนกลุ่มการเมืองในเทศบาลเมืองมาบตาพุด เช่น กลุ่มทีมงานคุณภาพ ของคุณปราโมทย์ ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มบ้านค่ายของ ส.ส. ช้าง (คุณปิยะ ปิตุเตชะ) และ ส.ส. สาธิต ปิตุเตชะ กลุ่มร่มเย็น ของคุณชานนท์ ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มบ้านเพ ของอดีต ส.ส. ขงยศ อรุณเวสสะเศรษฐ และ เจ็กิมฮ่อ

การเข้ามามีบทบาทของกลุ่มอำนาจหลักในจังหวัดระยองนอกจากเหตุผลทางการเมืองของแต่ละกลุ่มการเมืองที่ต้องการขยายพื้นที่อำนาจ การสร้างฐานอำนาจคะแนนเสียงของกลุ่มตนเอง หรือการแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจแล้ว ในส่วนนี้ยังสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ของโครงสร้างอำนาจในจังหวัดระยองที่มีความสัมพันธ์กันตั้งแต่ระดับชุมชนไปจนถึงระดับจังหวัด และในขณะเดียวกัน ผลการศึกษานอกจากชี้ให้เห็นความสัมพันธ์โครงสร้างอำนาจในเทศบาลเมืองมาบตาพุดและโครงสร้างอำนาจจังหวัดระยองที่มีส่วนสัมพันธ์กันแล้ว ยังชี้ให้เห็นว่าโครงสร้างอำนาจทั้ง 2 ระดับยังผูกติดอยู่กับโครงสร้างอำนาจของภาคตะวันออก (ก้านนเป๊าะ)

เห็นได้ชัดเจนาการกระทำของคุณปราโมทย์ และคุณชานนท์ ที่เข้าพบก้านนเป๊าะ เพื่ออธิบายสาเหตุของปัญหาและขอร้องให้เป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ยปัญหาที่เกิดขึ้นแต่ก้านนเป๊าะไม่ได้ช่วยเหลือ เป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ย เพียงรับฟังปัญหา แล้วปล่อยให้ทั้ง 2 จัดการปัญหากันเอง กล่าวโดยสรุป การเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงของเทศบาลเมืองมาบตาพุด ทำให้เกิดผลกระทบโครงสร้างในเทศบาลเมืองมาบตาพุด และเชื่อมโยงไปถึงโครงสร้างอำนาจในระดับจังหวัด และโครงสร้างในระดับภูมิภาค ในขณะเดียวกันการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงของเทศบาลเมืองมาบตาพุด ยังได้ขยายภาพความสัมพันธ์ของโครงสร้างอำนาจในระดับต่าง ๆ ทั้งระดับชุมชน ระดับจังหวัด และระดับภูมิภาค ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างเด่นชัดขึ้น

จากสภาพปัญหาความแอ้งในเทศบาลเมืองมาบตาพุดระหว่างนายกเทศมนตรีและสมาชิกเสียงข้างมากในกลุ่มคุณชานนท์ เป็นผลให้นายกเทศมนตรีไม่สามารถบริหารงานเทศบาลได้ จนต้องอาศัยอำนาจในระดับชาติออกคำสั่งจากกระทรวงมหาดไทยให้ยุบสภาเทศบาลในที่สุด

ประเด็นการมีคำสั่งยุบสภาเทศบาลเมืองมาบตาพุดจากกระทรวงมหาดไทย ชี้ให้เห็นว่าเทศบาลเมืองมาบตาพุดไม่สามารถจัดการปัญหาได้ด้วยตนเองในที่สุดต้องพึ่งอำนาจทางการเมืองส่วนกลางในการจัดการปัญหาของตนเอง

การที่ส่วนกลางมีอำนาจที่จะแทรกแซงและควบคุมเทศบาล ในสภาพการควบคุมและแทรกแซงดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าการปกครองในระดับเทศบาลยังไม่มีอำนาจอิสระ (autonomy) ที่แท้จริง เพราะท้ายที่สุดในการปกครองตนเองของหน่วยการปกครองท้องถิ่นยังถูกควบคุมจาก

อำนาจส่วนกลาง สะท้อนให้เห็นความอ่อนแอของการปกครองท้องถิ่นในระดับเทศบาลที่ต้องพึ่งอำนาจส่วนกลางเป็นผู้จัดการปัญหา

แม้ว่าการควบคุมและการแทรกแซงของอำนาจในส่วนกลางจะกระทำตามความชอบธรรมแห่งบทบัญญัติของเทศบาลเอง แต่การควบคุมและการแทรกแซงของอำนาจส่วนกลางเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นอ่อนแอไม่สามารถจัดการปัญหาได้ด้วยตนเองต้องพึ่งการจัดการปัญหาจากอำนาจส่วนกลางอยู่ตลอดเวลา ในส่วนนี้สะท้อนให้เห็นว่าอำนาจที่แท้จริงของหน่วยการปกครองท้องถิ่นคืออำนาจของส่วนกลาง